

Bildande av Blocktjärnåsens naturreservat i Älvdalens kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap. 4 § i miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Reservatets slutliga gränser utmärks i fält.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet (se *föreskrifter*).

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Blocktjärnåsen
Kommun	Älvdalen
Län	Dalarna
NVR id	2046268
Natura 2000-beteckning	SE0620265 (delar av reservatet)
Lägesbeskrivning	Naturreservatet ligger 15 km SV om Idre i Särna och Idre socknar.
Naturgeografisk region	33d och 33g, Förfjällsregion med huvudsakligen nordligt boreal vegetation, undertyperna "flack terräng mellan Drevfjället och Långfjället" och "Dalarnas och Härjedalens näringsfattiga område".
Huvudsaklig karaktär	Talldominerad naturskog samt flera värdefulla bergbranter
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län
Fastigheter	Idre 62:1 (Tidigare Storbo 1:17). Ägs av Staten genom Naturvårdsfonden
Rättigheter	Renskötselrätt föreligger enligt Sameetingets redovisning av rennäringens anspråk. Byggnader på Strådalens fåbod. Vägrättigheter.
Lantmäteriärende	W0799 och W07100
Areal	Total areal: 601,6 ha Landareal: 590 ha Produktiv skogsmark: 495,1 ha

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer samt att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter. Områdets naturskogar, som i stor utsträckning är brandpräglade, och andra ingående naturmiljöer samt områdets orörda karaktär med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras.

Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och bevarandet av naturmiljöer tillgodose allmänhetens möjligheter till friluftsliv och naturupplevelser i ett storslaget, av människan föga påverkat vildmarksområde.

Syftet ska tillgodoses genom att:

- De livsmiljöer och arter enligt det så kallade art- och habitatdirektivet 92/43/EEG som förekommer i det befintliga Natura 2000-området Blocktjärnåsen skyddas och gynnsam bevarandestatus upprätthållas. Förekomsterna av rödlistade arter ska bevaras i livskraftiga bestånd.
- Skogsmark, myr och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas fritt, medan de delar av skogsmarken som är präglade av brand brinner i lämpliga intervall.
- Enkla åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Skäl till beslut

Huvuddelen av området äger den naturliga skogens artsammansättning och ekologiska funktion. Området är variationsrikt både vad gäller trädens trädslagsblandning, åldersfördelning och dimensioner. Det finns ställvis mycket död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Stora delar utgörs av äldre brandpräglad tallskog med inslag av barrblandskog som har formats av upprepade skogsbränder. Talldominerade bestånd ger ett ljust intryck med träd i olika generationer, där skogsbrandens betydelse för skogens karaktär framgår. Sammantaget ger detta goda förutsättningar för stor artrikedom både bland växter och bland djur.

Blocktjärnåsen är ett utpekat Natura 2000-område. Den dominerande naturtypen är Västlig taiga.

För att områdets naturvärden ska bevaras måste det undantas från skogsbruk. Området är också i behov av skötsel genom naturvårdsbränning för att det ska kunna behålla och utveckla skogens brandpräglade kvalitéer, vilka utgör själva kärnan i områdets naturvärden.

Föreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

A Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten,
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle, med följande undantag:
 - Befintliga sikt- och skjutgator får underhållsröjas.
3. gödsla, återföra aska i gödningssyfte eller använda bekämpningsmedel,
4. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning,
 - Vid jaktpass får enklare konstruktion av naturmaterial uppföras.
5. plantera in växter, djur, eller andra organismer med följande undantag:
 - Enligt fiskelagen tillståndsgiven inplantering av fisk är tillåten.
6. framföra motordrivet fordon i terrängen, vilket gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - Transportera ut älg, björn, hjort eller vildsvin med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation.
 - För tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. Insatsen ska omgående anmälas till Länsstyrelsen.
 - För nyttjare av stuga på Strådalens fäbodan att med snöskoter färdas genom naturreservatet kortaste sträcka till fäboden från lämplig anföringspunkt
7. bedriva jakt med fälla, med följande undantag:
 - Jakt med fällor för att fånga mink.
8. utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka/samla djur till vissa platser, med följande undantag:
 - Sätta upp saltsten.
 - Lämna den urtagna räntan från älg, rådjur och andra jaktbara arter.
9. upplåta korttidsjakt inom naturreservatet.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

10. bygga om eller ändra befintlig byggnad med följande undantag:
 - Åtgärder som inte kräver bygglov eller bygganmälan är tillåtna.
11. utföra åtgärder på de vägsträckor som markerats på bilaga 4.
12. sprida kalk.

B Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder och andra anläggningar för friluftslivets behov,
2. skötsel och restaurering genom naturvårdsbränning inom område som framgår av karta, bilaga 3,
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte samt inom Natura 2000-området för uppföljning av bevarandeplanen.

C Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar, med följande undantag:
 - Insamling av löst liggande, mindre, torra grenar och kvistar i syfte att göra upp eld.
2. framföra motordrivet fordon i terrängen. Detta gäller både barmark och snötäckt mark,
3. klättra i bergsbranter.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

4. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (t.ex. insekter), med följande undantag:
 - Insamling av bottenfauna får ske.
5. genomföra eller bedriva tävlingar, lägerverksamhet eller återkommande organiserade arrangemang.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § ska gälla omedelbart även om de överklagas. De träder i kraft vid datum som framgår i länets författningssamling, ett dokument som trycks i anslutning till det att beslutet är fattat.

Generella undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för reservatets vård och skötsel, uppföljning av bevarandemål och åtgärder, samt tillsyn, och som framgår av föreskrifterna under B. Vidare ska föreskrifterna inte utgöra hinder för normalt underhåll av de vägar som gränsar mot naturreservatet och som syns på beslutskartan, bilaga 2. Med normalt underhåll avses sådana åtgärder som syftar till att upprätthålla anläggningarna i dagens utformning, utbredning och funktion.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för utövande av de rättigheter som följer av renbetesrätt inom området.

Förtydliganden av föreskrifter

I *punkt A6* regleras terrängkörning. Angående undantaget från föreskriften som handlar om uttransport av vilt ska begreppet ”skador” inte i tolkas lika strikt som ”märken”. Eventuella spår måste dock alltid kunna växa igen under en vegetationssäsong.

Punkt A8 medger att saltsten får sättas ut. Observera att saltsten endast kan transporteras ut vintertid med skoter alternativt bäras ut.

I *punkt A9* förbjuds korttidsjakt. Jaktutövarna ska ha en ingående kunskap om områdets naturvärden/skyddsbehov och vilka hänsyn som behöver tas vad gäller bl.a. jaktens omfattning och utövning. Jaktgäster accepteras endast om de medföljer nyttjanderättsinnehavare – d.v.s. de ska bedriva jakt tillsammans.

I *punkt C4* förbjuds att utan Länsstyrelsens tillstånd gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar, samt att samla in djur. Matsvamp och bär får plockas i reservatet.

Dispens

Länsstyrelsen får enligt 7 kap. 7§ miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade föreskrifter.

Skötselplan och förvaltning av naturreservatet

Länsstyrelsen fastställer härmed skötselplanen, enligt bilaga 3, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd till miljöbalken. Skötselplanen innehåller även beskrivningar i enlighet med 17 § nyssnämnda förordning för Natura 2000-området Blocktjärnåsen (SE0620265) och ersätter bevarandeplanen som fastställdes 2005-08-12 av Länsstyrelsen enligt 17 § Förordningen om områdesskydd (dnr 511-8073-2005).

Naturvårdsförvaltare skall vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Beskrivning av området

Naturvärden

Blocktjärnåsen bildar en östlig utlöpare av höjdmassiven inom Drevfjällets naturreservat och avgränsas med branta sluttningar österut mot Fulans dalstråk. Blocktjärnåsens topp når ca 795 meter över havet, men mest iögonenfallande är Gethammaren med dess tvärbranta klippvägg och topplatå på ca 700 meter över havet.

Berggrunden utgörs av dalasandsten som överlagras av diabas, vilket ger området dess bitvis dramatiska topografi. Diabasen är kalkförande, vilket tydlig avspeglar sig i vegetationens sammansättning.

Skogsmarken utgörs av tall- eller granskog i sluttningar. Tallskog av ristyp dominerar den torrare västsluttningen och själva höjdplatån, medan granskog av blåbärstyp växer i östsluttningen och i fuktigare drag insprängda i västsluttningens tallskog. I anslutning till branterna är vegetationen örtrik och delvis kalkpåverkad tack vare underliggande diabas.

Ett flertal rödlistade arter är funna i området, bland andra den starkt hotade lilafotad taggsvamp och de sårbara arterna taigaskinn,, laxporing, smalskaftlav och pudrad rosettlav.

Området har ett värde för friluftslivet främst genom den anslående topografin som starkt bidrar till upplevelsen av Fuludalen som en dramatisk vildmark. De få som tar sig till någon av topparna möter en hänförande utsikt över främst Fulufjället.

Strådalens fäbodvall är tyvärr inte i bruk och dess byggnader är till stor del förfallna. Från vallen är landskapsbilden ändå mycket tilltalande och slätterängsvegetationen är ännu välbevarad.

Markanvändning

I området är den pågående markanvändningen skogsbruk.

Planeringsbakgrund

- Natura 2000
Blocktjärnåsen är utpekad som särskilt bevarandeområde i det internationella Natura 2000-nätverket enligt 7 kap 27§ i miljöbalken. Syftet med Natura 2000-området SE0620265 *Blocktjärnåsen* är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för i nätverket ingående naturtyper och arter.
- Riksintressen
Området ingår i riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap 2§ miljöbalken och för skyddade vattendrag enligt 4 kap 6§ miljöbalken
- Kommunal översiktsplan
Översiktsplan för kommunens norra del, antagen den 28 september 2009, gäller för området. Den skogliga värdetrakt som berör området påtalas, liksom de utpekade Natura 2000-områdena.
- Rennäring
Området ligger inom Idre Nya Samebys totala betesområde och tangeras av område utpekad som "vinterland".
- Miljömål
Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå miljömålen Levande skogar, Myllrande våtmarker och Ett rikt växt- och djurliv.
- Övrigt
Strådalens fäbodar är utpekade som övrigt intresse för kulturmiljövården och som värdefull ängsmark i Länsstyrelsens Ängs-och hagmarksinventering. Blocktjärnåsen är även uppmärksammas som övrigt intresse i Länsstyrelsens naturvårdsprogram.

Motivering

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat, (se 7 kap. 4 § miljöbalken).

Länsstyrelsen gör följande bedömning.

Det föreslagna området har mycket höga naturvärden. Det innehåller naturskog av mycket högt skyddsvärde samt några anslående diabasbranter som hyser särpräglad flora och fauna med inslag av hotade arter. Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov tillgodoses bäst genom bildande av naturreservat. Beslutet följer de riktlinjer som gäller för Länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

För att skydda och sköta områdets natur- och friluftsvärden fattar Länsstyrelsen beslut om föreskrifter och fastställer en skötselplan. Föreskrifterna behövs för att naturreservatet ska uppnå sitt syfte och områdets naturvärden bevaras för framtiden. För de gällande föreskrifterna finns ett antal undantag som främst syftar till att tillgodose allmänna intressen som sjukvårdstransporter, jakt och friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att dessa undantag inte kommer påverka områdets naturvärden i en sådan omfattning att syftet med naturreservatet åsidosätts.

Snöskoteråkning förbjuds i området frånsett stugägarens färd till Strådalens fäbodrar. Förbudet motiveras av detta områdes känslighet för störning. Ett påtagligt hot utgör den på senare år populära brantåkning som utövas i omgivningen. För dem som önskar färdas mellan Drevfjällen och Fuludalen kan reservatet passeras på ömse sidor. Branternas känsliga flora och fauna är också skälet till att klättring i dessa förbjuds.

Vid avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § i miljöbalken bedömer Länsstyrelsen att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken samt den kommunala översiktsplanen.

Länsstyrelsen bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Av ovan redovisade skäl anser Länsstyrelsen Dalarna att Blocktjärnsåsen ska avsättas som naturreservat.

Upplysningar

Bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog gäller ej inom naturreservatet. Det innebär t.ex. att eventuella vindfällan och stormskadad skog ska lämnas orörda.

Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Vid spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9§ i lagen om skydd mot olyckor (2003:778).

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet. I och med områdets status som Natura 2000 gäller dock särskilda bestämmelser för tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken.

Ärendets handläggning

Gethammaren beskrevs i länets naturvårdsprogram (1988) utifrån kunskapen om den särpräglade floran och platsens värde för fågellivet. Blocktjärnåsens övergripande naturvärden uppmärksammades dock först i den riksomfattande inventering av skyddsvärda statliga skogar som genomfördes 2003 och publicerades av Naturvårdsverket (rapport 5342). Kompletterade inventeringar av framför allt lavar har visat på ytterligare värden i form av rika förekomster av vissa rödlistade arter.

Naturvårdsverket förvärvade i december 2006 marken från Sveaskog AB.

Beslutsunderlaget har remitterats till berörda sakägare och andra intressenter, varvid följande synpunkter har framförts. Länsstyrelsens syn på frågorna och ev. åtgärd framgår efter tankstreck.

Särna-Idre Fiskevårdsområdesförening noterar med tillfredsställelse att det föreslås att provtagning av bottenfauna ska vara tillåtet liksom att enligt fiskelagen tillståndsgiven utplantering av fisk tillåts.

Föreningen önskar vidare kunna köra snöskoter som är en förutsättning för att nyttja fisket vintertid. – Länsstyrelsen menar dock att den enda tjärnen av någorlunda storlek, Knittjärnen, kan nås med skoter utan att man behöver färdas genom naturreservatet. Skoterförbudet är angeläget med hänsyn till störningskänslig fauna och bör därför finnas kvar.

Dalarnas Ornitologiska Förening anser att fågeljakt inte ska tillåtas i skogsreservat, utan menar att dessa bör vara fredade reproduktions- och födoområden. Detta anser föreningen är särskilt angeläget i och med att tre närliggande reservat bildas med en sammanlagd yta om ca 1500 ha. – Länsstyrelsens bedömning är att skogsfågeljakt i nuvarande omfattning har en liten påverkan på fågelstammarna i förhållande till den fluktuation som orsakas av naturliga faktorer, främst väder. Fågeljakten är av stort värde för lokalbefolkningen. Så länge uppföljning inte visar på skadlig inverkan av jakten bör denna kunna fortgå.

Föreningen menar vidare att under föreskrift A7 bör formuleringen vara så att det framgår att dessa fällor får användas då de avses användas för minkjakt. – Formuleringen har justerats i enlighet med detta.

Slutligen anser DOF att avvecklingen av contortabestånden ska ske fortast möjligt för att undvika att en fröbank byggs upp. – Contortabestånden ska avvecklas, men de ingår högst marginellt i reservatet varför tidpunkten inte är så viktig.

Sveriges Geologiska Undersökning har lämnat synpunkter på den geovetenskapliga beskrivningen i skötselplanen. – Dessa synpunkter har arbetats in i texten.

Älvdalens kommun har yttrat sig genom Allmänna utskottet och noterar att beslutet har diskuterats inom Älvdalsdelegationen och att det följer intentionerna inom Drevfjällsprojektet. Kommunen finner därmed att det inte finns något att erinra mot föreslaget beslut.

Idre Nya Sameby anser att renskötselrätt föreligger i området enligt rennäringslagen varför man önskar att detta ska beskrivas som att "renskötselrätt föreligger i området". – Länsstyrelsen tar inte ställning i sakfrågan och förordar en neutralare skrivning: "Renskötselrätt föreligger i området enligt Sametingets redovisning av rennäringsanspråk".

Samebyn önskar vidare att undantagen under föreskrift A7 bör kompletteras med ytterligare ett för färd med terrängfordon i direkt samband med renskötsel. – Länsstyrelsen menar att det generella undantaget från föreskrifterna för rätt att utöva renskötsel innefattar denna möjlighet varför tillägget är överflödigt.

På skötselplanen påpekar samebyn att felaktig tidsperiod för vinterbete har angivits. – Detta är rättat i enlighet med Samebyns uppgift.

Vidare anser Samebyn att naturvårdsbränning i möjligaste mån bör undvikas och att eventuell sådan endast ska beröra ljungmark med obetydlig lavbetyckning samt föregås av samråd med Samebyn. – Länsstyrelsen justerar skötselplanen i enlighet med Samebyns önskemål.

Under rubriken "Rennäring, jakt och fiske" har felaktig period för vinterbete angivits. – Detta har korrigerats. Vidare önskar Samebyn tillägget att inskränkningar ej får ske i rätten att uppföra anläggningar för renskötselns behov, så som ex. stängsel. – Länsstyrelsen menar att det generella undantaget från föreskrifterna som gäller för renskötsel innebär att sådan inskränkning inte föreligger varför ingen ändring krävs.

Kungörelse

Beslutet kungörs på det sätt som gäller för författningar i allmänhet. Beslutet delges sakägarna enligt sändlista med delgivningskvitto.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till Regeringen, Miljö- och energidepartementet, se bilaga 5. (formulär 6).

Detta beslut har fattats av landshövding Ylva Thörn. I den slutliga handläggningen deltog även jurist Sarah Bauer antikvarie Benedict Alexander, planhandläggare Jessica Persson, miljöhandläggare David Lundvall, funktionssamordnare Jemt Anna Eriksson och naturskyddshandläggare Lennart Bratt, den sistnämnde föredragande.

Ylva Thörn

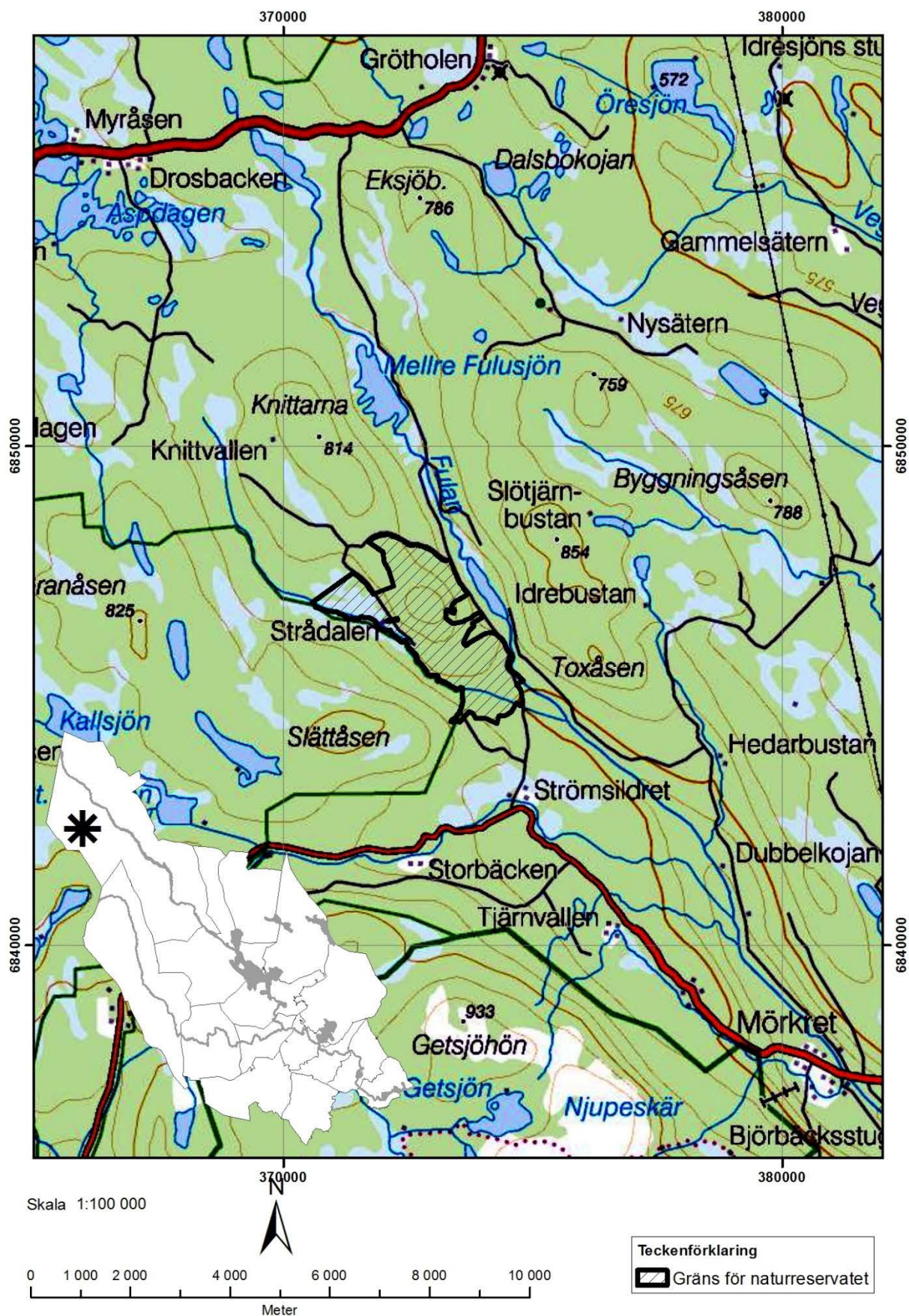
Lennart Bratt

Bilagor:

Bilaga 1	Översiktskarta
Bilaga 2	Beslutskarta
Bilaga 3	Föreskriftskarta
Bilaga 4	Skötselplan
Bilaga 5	Överklagningsformulär
(markägare och sakägare)

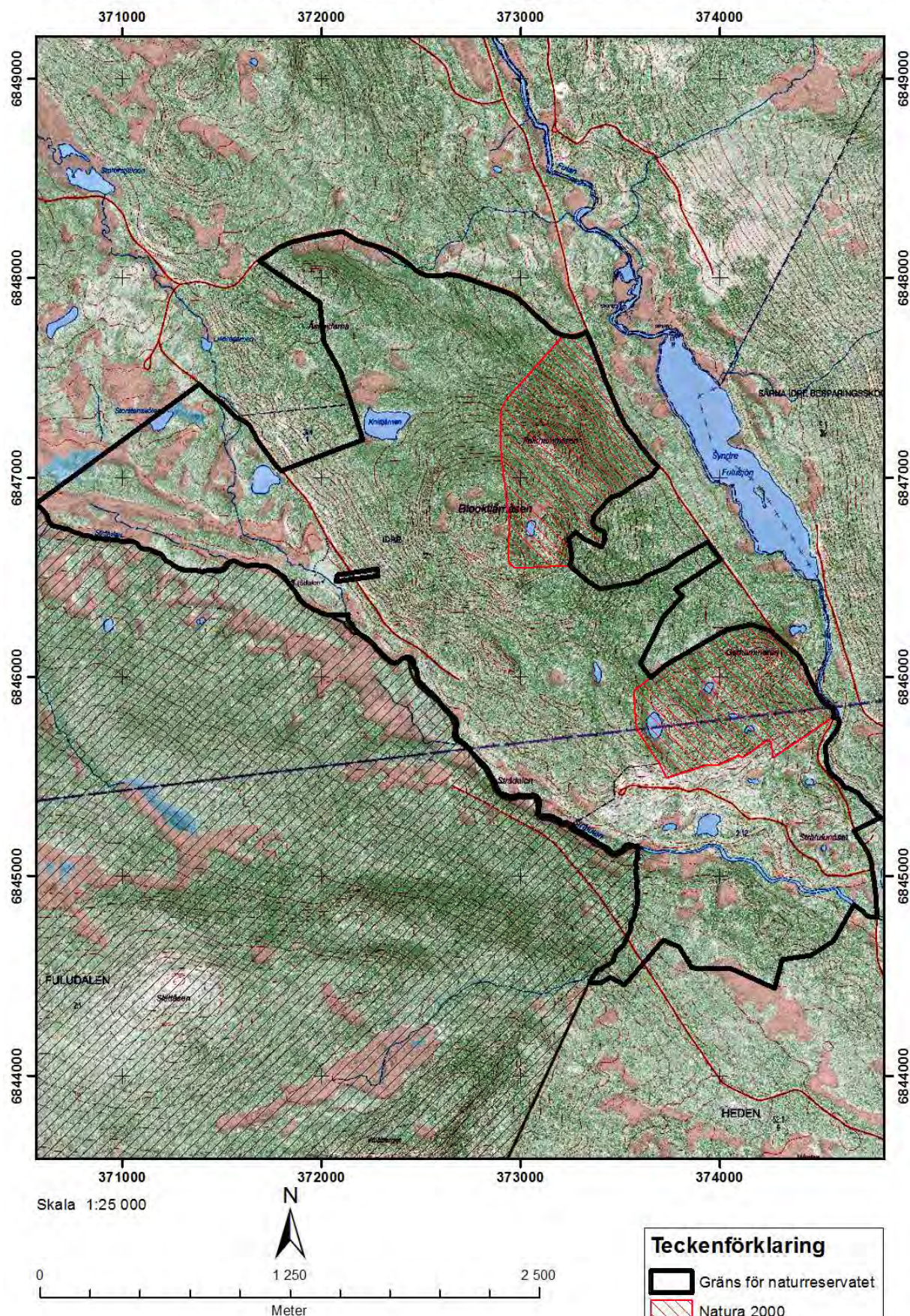
Sändlista (Sändlistan borttagen i webversionen)

Översiktskarta naturreservatet Blocktjärnsåsen Bilaga 1

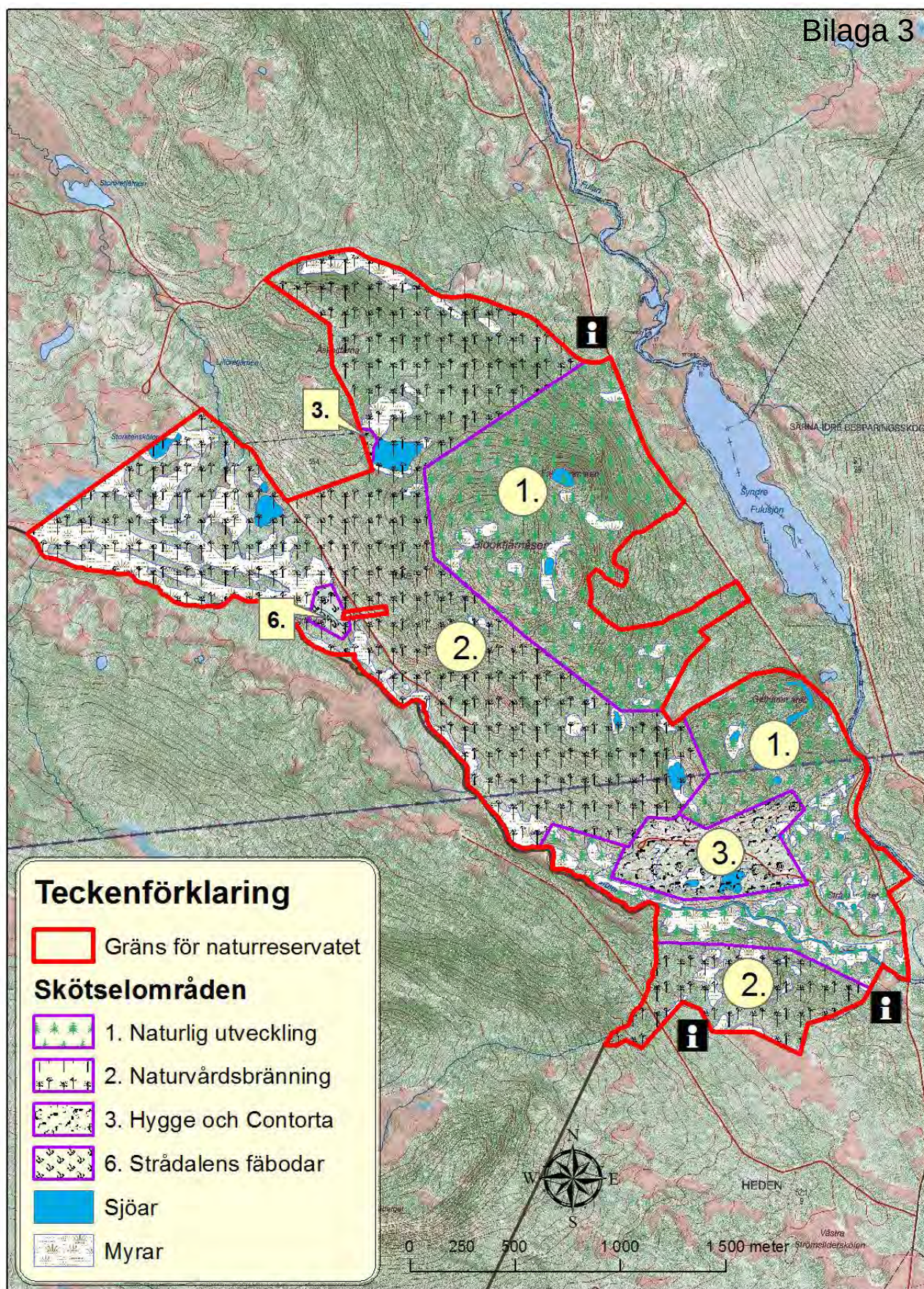

Beslutskarta naturreservatet Blocktjärnsåsen

Bilaga 2

Bilaga 3

Skötsel- och bevarandeplan för naturreservatet och Natura 2000-området Blocktjärnåsen

Denna skötsel- och bevarandeplan ersätter bevarandeplanen för Natura 2000-området Blocktjärnåsen, fastställd 2005-08-12 av Länsstyrelsen enligt 17§ Förordningen om områdesskydd (dnr 511-8073-2005).

Utsikt åt söder från Blocktjärnåsen med Fuluffället till höger i bakgrunden. Gethammarens knöliga profil syns strax nedanför horisonten. Foto: Lennart Bratt.

Innehåll

Administrativa data	3
Beskrivning av området	4
Geovetenskap	4
Biologi	5
Kulturhistoria	10
Rennäring, jakt, fiske och övrigt friluftsliv	10
Natura 2000	11
Allmänt	11
Tillståndsplikt och samråd	11
Uttekade Natura 2000-naturtyper	11
Uttekade Natura 2000-arter	12
Bevarandesyftet med Natura 2000-området	12
Hotbild mot uttekade värden inom Natura 2000-området	12
Källförteckning	15
Avvägningar mellan bevarandevärden	16
Syfte med naturreservatet	16
Prioritering mellan bevarandevärden	16
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	16
Skötselområde 1: Äldre skog med fri utveckling	18
Skötselområde 2: Brandpräglad barrskog	18
Skötselområde 3: Hygge och contortatallplantering	20
Skötselområde 4: Våtmarker	21
Skötselområde 5: Sjöar och vattendrag	21
Skötselområde 6: Strådalens fäbodan	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Skötselområde 7: Friluftsliv och anläggningar	24
Skötselområde 8: Skogsbilvägar	24
Rennäring, jakt och fiske	25
Dokumentation och uppföljning	25
Dokumentation	25
Uppföljning	25
Revidering av skötselplanen	26
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	26
Bilagor:	26
Markanvändning mm i Strådalens fäbodan i Idre socken	27
Hotbild - vad kan påverka Natura 2000-området negativt?	36

Beskrivningsdel

Administrativa data

Namn	Blocktjärnåsen
NVR id	2046268
Natura 2000-beteckning	SE0620265
Län	Dalarna
Kommun	Älvdalen
Markslag: (uppdelning enligt Naturvårdsverkets rapport nr 5391)	
Tallskog	127,9 ha
Granskog	119,2 ha
Barrblandskog	145 ha
Lövblandad barrskog	75,1 ha
Barrsumpskog	7,6 ha
Triviallövskog	6,5 ha
Ungskog och hyggen	25,4 ha
Skogsimpediment	29,2 ha
Övriga skogshabitat	4,8 ha
Substratmark	1,4 ha
Övrig mark	0,8 ha
Våtmark	46,8 ha
Vatten	11,2 ha
Totalt	601,6
Övrigt	Fastigheten Idre 61:1 ingår inte i naturreservatet.
Bebyggelser och anläggningar	Byggnader på Strådalens fäbod.
Förvaltare	Länsstyrelsen Dalarna

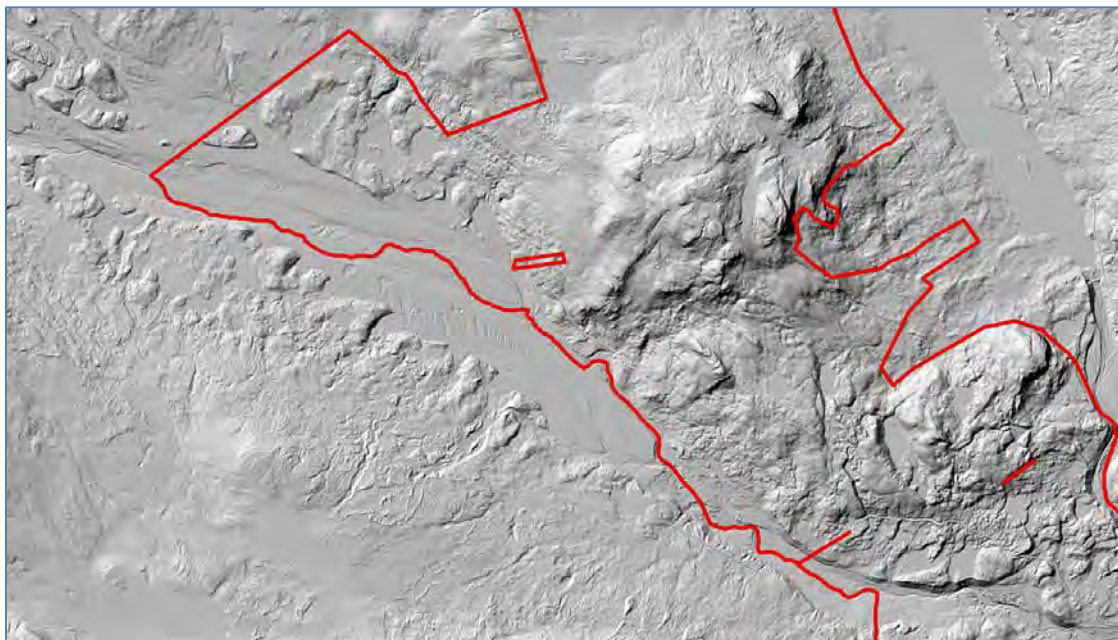
Beskrivning av området

Geovetenskap

Blocktjärnåsen bildar en östlig utlöpare av höjdmassiven inom Drevfjällets naturreservat och avgränsas med branta sluttningar österut mot Fulans dalstråk. Blocktjärnåsens topp når ca 795 meter över havet, men mest iögonenfallande är Gethammaren med dess tvärbranta klippvägg och topplatå på ca 700 meter över havet.

Berggrunden utgörs av dalasandsten som överlagras av diabas, vilket ger området dess bitvis dramatiska topografi. Hjelmqvist (1966) skriver "Mycket finkornig, ljus grå kvartsitsandsten anstår närmast under sarnadiabas". Diabasen är kalkförande, vilket tydlig avspeglar sig i vegetationens sammansättning. Enligt nyare geologisk kartering utgörs Gethammaren och området väster om denna av sarnadiabas, medan Blocktjärnåsen-Falkhammaren består av Öjebasalt.

En grov, och bitvis mycket stor- och rikblockig, morän är typisk för området, ibland med ytblock av diabas. Höjdområdet är ytvattenfattigt, med den ca 4 ha stora Knittjärnen som största sjö. Avvattningen sker till Fulan och Västerdalälven genom småbäckar, eller i de västra delarna via Stråfulan. Myrmark uppträder i större omfattning främst i det flackare området nordväst om Strådalens fäbodar.

Terrängmodell av Stråfulans dalgång. Sedimenttransport och vattenvägar från istiden framgår tydligt. Lokaliseringen av fäboden till sedimentmarken är säkerligen ingen tillfällighet. Den dramatiska topografin vid "Hamrarna" framgår även.

Biologi

Vegetation och flora

Merparten av Blocktjärnåsen utgörs av tall- eller granskog i sluttningar. Tallskog av ristyp dominerar den torrare västsluttningen och själva höjdplatån, medan granskog av blåbärstyp växer i östsluttningen och i fuktigare drag insprängda i västsluttningens tallskog. I anslutning till branterna är vegetationen örtrik och delvis kalkpåverkad tack vare underliggande diabas. Här och var i tallskogen finns små örtrika fläckar karakteriserade av bland annat kattfot som troligen är uppkomna efter brand i kombination med tillgängligt markvatten.

Större våtmarker finns i nordväst, ovanför Strådalens fäbodrar. De domineras av relativt blöta kärr, delvis av sträng-flarktyp, och har inslag av något artrikare flora, t.ex. ängsnycklar, troligen tack vare viss diabaspåverkan.

Området har länge varit otillgängligt, varför äldre uppgifter saknas, t.ex. från Gunnar Samuelssons studier av norra Dalarnas flora från 1910-talet. Däremot framkommer en mängd intressanta fynd i samband med besök av Torsten Hasselrots samt bröderna Gunnar och Henry Eriksson på 1960-talet. Då rapporterades i Svensk Botanisk Tidskrift arter som grönbräken, taggbräken, fjällarv, bergglim, fjällnejlika, fjällbräcka och liten fetknopp. Lennart Bratt besökte branterna 1987 och påträffade även tuvbräcka, samt återfann övriga tidigare uppgivna arter. Inspirerad av Hasselrots fynd av lavar har därefter Janolof Hermansson besökt området och noterat en mängd exklusiva lavararter.

Stupen har gått under namnen Falkhammaren, Bockhammaren och Gethammaren, namn som inte finns på topografiska kartan. Av det ekonomiska kartbladet framgår dock att den mäktigaste branten, den närmast vägen, går under namnet Gethammaren, medan branten norr därom kallas Falkhammaren. Bockhammaren bör vara Blocktjärnåsens östbrant alternativt ett äldre namn på Gethammaren. För att ytterligare förvirra går själva höjdområdet Blocktjärnåsen även under namnet Bocktjärnåsen, ett namn som förefaller mer logiskt med tanke på den närbelägna fäboden vars getter säkert sedan långt tillbaka vandrat i området, liksom att äldre kartor benämner den lilla tjärnen vid topplatån Bocktjärnen.

Janolof Hermansson har beskrivit Get-, Bock- och Falkhammaren i en inventering av värdefulla branter i norra Dalarna (Hermansson manus):

Falkhammaren

I branterna växer gammal granskog medan det kring toppen är gles tall- och blandbarrskog. Högsta höjden sticker upp över trädtopparna, är kal från träd och påminner om en fjällhed. Branterna är mer eller mindre beskuggade av gammal granskog, men det finns en smal remsa med småblock nedanför en del av branten. Blocken och lodytorna är av diabas och har en varierande fuktighet. Den sydostvända klippväggen är hög, med en djup och hög avsats under överhäng. Här är det kalkrikt, och detta område utgör det mest intressanta vid Falkhammaren. Brandfrekvensen är låg i närheten av branterna.

Branten mot norr och öster har *Parmeliaceae*- och *Umbilicaceae*-samhällen. På sydsidan blir lavfloran helt annorlunda, särskilt under överhänget, där *Ramalina pollinaria* förekommer. Orangelavsamhället, som förekommer sparsamt, består av *Caloplaca saxatilis*, *Xanthoria elegans* och *X. soorediata*. Anmärkningsvärt mycket av *Catolechia wahlenbergii* växer på de mossiga, nordexponerade lodytorna.

Gethammaren

Branterna vid Gethammaren har en gammal granskog medan toppen har en gles gammal tall- och blandbarrskog. Nedanför branten ligger stora block i granskogen. Det finns många avsatser i branten, varav en är stor och som har en hylla med rik vegetation, bland annat hallon, mjölke och ormbunkar. Lodytorna har varierande fuktighet. Skogen är mer eller mindre ett brandrefugium.

Gethammaren har en mycket artrik lavflora genom kalkrikt berg och varierande exponering- och fuktighetsgrad. Den djupa och höga hyllan under överhänget är extremt rik på *Lecanora lojkeana*. På helt exponerade ytor, oftast högst upp i branten, dominerar *Stereocaulon vesuvianum*, *Parmeliaceae* och *Umbilicaceae* samhällen. Orangelavsamhällen är välutvecklade på sina håll.

Bockhammaren

Bockhammarens norra del har ostvända klippväggar i granskog. Dessa klippor är beskuggade och många av dem helt i djupskugga. Intressantaste delen är en hög, i det närmaste lodrät diabasklipa i granskog. Nedanför finns en lång rasbrant med medelstora block. Vid basen av klippväggen är det kalkrikt. Under ett högt och djupt överhäng är det en större hylla. Flera avsatser förekommer i östra kanten. I rasmarken växer taggbräken.

I ostbranten är lodytorna tämligen fuktiga, på vissa ställen har de sipperytor och tydligt regelbundet istäckta. Den höga sydvända klippan är rik på lavar. De mest anmärkningsvärda arterna är: *Chaenothecopsis subparoica*, *Caloplaca obliterans*, *Lecanora lojkeana*, *Leptogium lichenoides*, *Vulpicida juniperinus*.

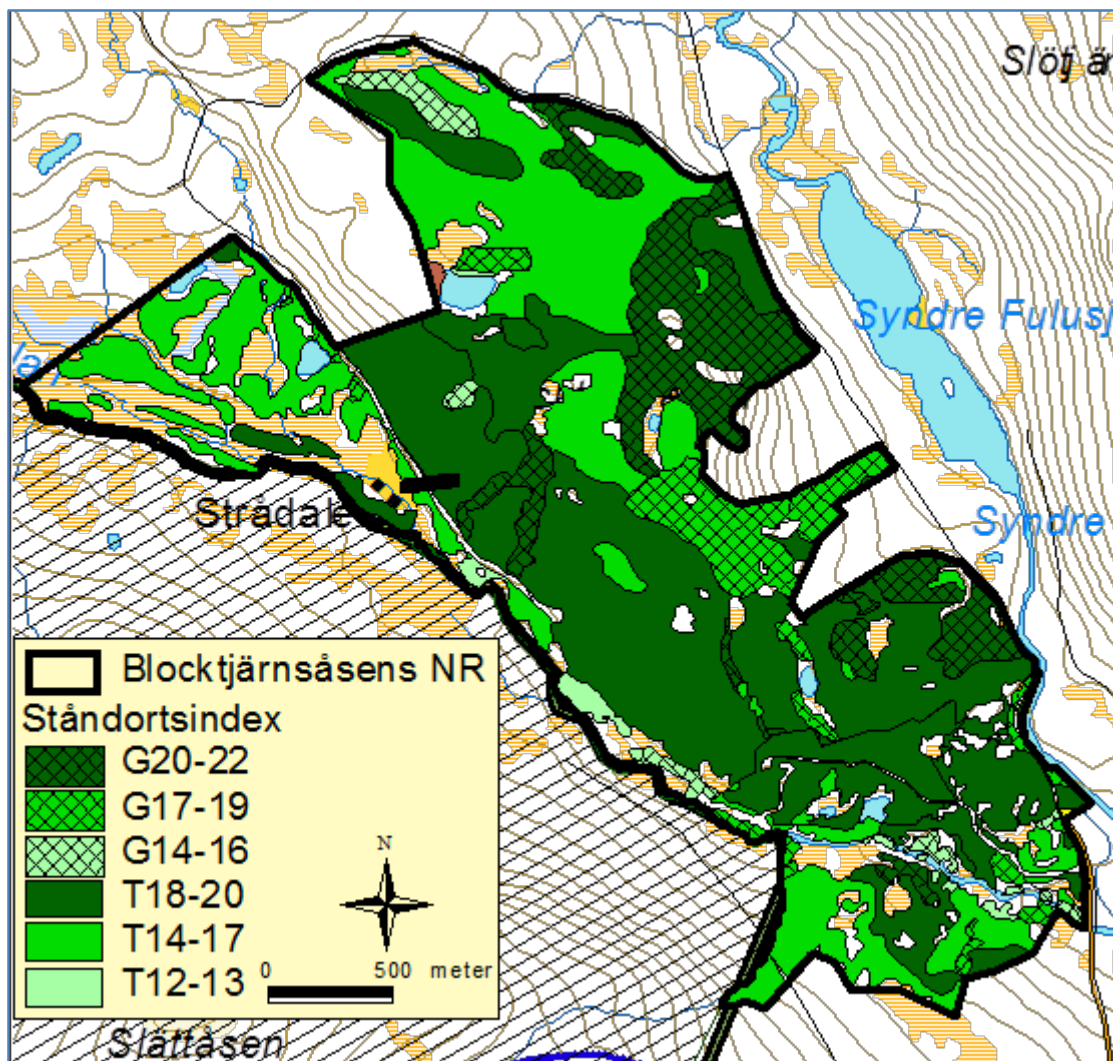
Skogstillstånd

Skogstillstånd

Blocktjärnåsen har undgått det hårdhänta skogsbruk som har drabbat den numera contortatallbevuxna omgivningen. Höjdläge och delvis svårtillgängliga förhållanden torde vara skälet till att området förskonats. Detta innebär ingalunda att skogen är opåverkad av skogsbruk, tvärtom har skogen berörts av först dimensionshuggning och i delar även av senare blädningshuggning. Mer opåverkade delar finner man i branterna och på de högst belägna platåerna. Ett hygge finns insprängt i söder.

Brandhistorik

Områdets skogar är till stor del starkt brandpåverkade, men detaljerad kunskap om brandår, brandintervall mm saknas.

Karta över skogarnas bonitet, vilket också ger en god bild av skogstypernas fördelning. Östluttningens fuktigare och näringsrikare förhållanden framträder tydligt. T=tallskogsbonitet, G=granskogsbonitet.

Flottning

Stråfulan har nyttjats under flottningsepoken, troligen med inledning på 1870-talet (Hellstrand 1980). Fuluälven blev förklarad som allmän flottled 1911 och nyttjades fram till flottningens upphörande 1969. På fastighetskartan finns en markering i Stråfulan strax nedströms Strådalen som möjligen markerar en flottningsdamm.

Fauna

Djurlivet i skogen är inte närmare undersökt, men kan förutsättas innefatta det för traktens gammelskogar typiska. Branterna hyser av och till korp samt större rovfåglar.

Värdefulla arter

Tabell över observerade rödlistade arter, signalarter och Natura 2000-arter.
Kategorierna är rödlistad art enligt ArtDatabanken 2015, Starkt hotad (EN),
Sårbar (VU), Nära hotad (NT).

Art	Vetenskapligt namn	Kategori
Lavar		
Smalskaftslav	<i>Chaenotheca gracilentia</i>	Sårbar (VU)
Pudrad rosettlav	<i>Physcia magnussonii</i>	Sårbar (VU)
Kolflarnlav	<i>Carbonicola anthracophila</i>	Nära hotad (NT)
Dvärgbägarlav	<i>Cladonia parasitica</i>	Nära hotad (NT)
Ladlav	<i>Cyphelium tigillare</i>	Nära hotad (NT)
Knottrig blåslav	<i>Hypogymnia bitteri</i>	Nära hotad (NT)
Varglav	<i>Letharia vulpina</i>	Nära hotad (NT)
Skrovellav	<i>Lobaria scrobiculata</i>	Nära hotad (NT)
Kortskaftad ärgspik	<i>Microcalicium ahlneri</i>	Nära hotad (NT)
Labyrintlav	<i>Clauroxia chalybeoides</i>	Nära hotad (NT)
Ladlav	<i>Cyphelium tigillare</i>	Nära hotad (NT)
Lunglav	<i>Lobaria pulmonaria</i>	Nära hotad (NT)
Mörk kolflarnlav	<i>Carbonicola myrmecina</i>	Nära hotad (NT)
Vedflamlav	<i>Ramboldia elabens</i>	Nära hotad (NT)
Vedskivlav	<i>Hertelidea botryosa</i>	Nära hotad (NT)
Vedstjärna	<i>Elixia flexella</i>	Nära hotad (NT)
Mossor		
Vedtrappmossa	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	Nära hotad (NT)
Svampar		
Lilafotad fingersvamp	<i>Ramaria fennica</i>	Starkt hotad (EN)
Taigaskinn	<i>Laurilia sulcata</i>	Sårbar (VU)
Laxporing	<i>Oligoporus placenta</i>	Sårbar (VU)
Lappticka	<i>Amylocystis lapponica</i>	Sårbar (VU)
Rynkskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	Sårbar (VU)
Flattoppad klubbsvamp	<i>Clavariadelphus truncatus</i>	Nära hotad (NT)
Granticka	<i>Phellinus chrysoloma</i>	Nära hotad (NT)
Gränsticka	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	Nära hotad (NT)
Kötticka	<i>Leptoporus mollis</i>	Nära hotad (NT)
Rosenticka	<i>Fomitopsis rosea</i>	Nära hotad (NT)
Tallticka	<i>Phellinus pini</i>	Nära hotad (NT)
Ullticka	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	Nära hotad (NT)
Violmussling	<i>Trichaptum laricinum</i>	Nära hotad (NT)
Skalbaggar		
Skarptandad barkborre	<i>Ips acuminatus</i>	Nära hotad (NT)
Däggdjur		
Utter	<i>Lutra lutra</i>	Nära hotad (NT)

Kommentar till artlistan

Lilafotad fingersvamp är av ArtDatabanken kategoriserad som starkt hotad och förekommer enligt artfaktabladet endast på ett fåtal lokaler i landet, i norr i granskog. Arten påträffades 2002 av Janolof Hermansson i granskogen nedanför Gethammarens klippstup. Något hot föreligger knappast mot förekomsten så länge skogen är intakt.

Övriga rödlistade arter är sådana som tillhör gammelskogens substrat av död ved, torrakor eller äldre sälgar. Sannolikt skulle en närmare undersökning resultera i ytterligare fynd på samma sätt som har skett vid de närbelägna Knittarna.

De häckande rovfåglarna är starkt störningskänsliga, vilket måste vara styrande för eventuella skötselåtgärder i samt tillgängliggörandet av områdena i klippstupens närhet.

Lilafotad fingersvamp fotad av Sören Gutén på Rättviksheden. Från websidan "Swedish Fungi", www.swefungi.se.

Limnologi

Stråfulans avrinningsområde är ca 36 km². Övervägande delen av avrinningsområdet ligger dock utanför det aktuella reservatet (Länsstyrelsen, 2004). Stråfulan är en del av en gammal flottled varigenom viss påverkan genom rensning av större sten och block i vattendraget genomförts för att möjliggöra flottning av timmer.

Stråfulan ingår i den nationella miljöövervakningen IKEU (Intensiv kalkeffekt-uppföljning) som ett referensvattendrag eftersom den bedömts vara relativt opåverkad, något som i och med skyddet nu ytterligare stärks.

I Stråfulan förekommer öring, harr, bergsimpa, elritsa (Länsstyrelsen Dalarna, 2006, opubl.). Inom ramen för den nationella övervakningen provfiskas Stråfulan regelbundet sedan 1997. Därutöver undersöks kemi och bottenfauna. Elfiskena visar på relativt höga tätheter av öring för den typen av vattendrag (Fiskeriverket 2006). De höga tätheterna kan delvis kanske förklaras av att öring från Fulan troligen vandrar upp i Stråfulan för fortplantning. Fulan är ett ur fiskesynpunkt betydelsefullt vattendrag inom Särna Idre fiskevårdsområde.

Storöretjärn har troligen använts under flottningen för att hushålla och optimera flödena i systemen i samband med själva flottningsperioderna. Inget timmer har gått från Storöretjärn och bäcken, bara vatten.

Kulturhistoria

Områdets mest påtagliga kulturspår är Strådalens fäbodvall med dess byggnader tillhörig Grötholens by en dryg mil norröver. Karl Erik Forsslund (1924) skriver om Strådalen: "förr fäbodställe, nu en fast gård, den sydligaste i Idre, här väst om Fulu älv". Från fäboden löper en stig österut vilken enligt Idre bygdebok (Henricsson 2009) användes av drevdagenborna för att färdas mellan Drevdagen och Särna. Den gamla stigen som leder från dalen förbi Knittjärnen upp till Strådalens fäbodar användes för transporter innan skogsbilvägen byggdes på 1970-talet. Stigen var då så stor att den till och med kunde nyttjas för traktortransporter (Kurt Arne Andersson, muntligen).

Verksamheten i och kring fäboden har givetvis präglat omgivande skog och våtmarker. Bete, slåtter och vedtäkt till husbehov har förekommit under grovt räknat en hundraårsperiod. Kanske har även vissa av de bränder som syns i äldre träd sitt ursprung i betesbränning (eller slarv med eld?).

Se vidare den kulturhistoriska utredning som utfördes av Anders Gottberg 2009, kulturmiljöfunktionen vid Länsstyrelsen (bilaga B).

Rennäring, jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Reservatets innefattas i Sametingets avgränsning av "markområde som används för renskötsel under renskötselårets vinterperiod. Med vinter avses tiden 1 oktober till 30 april.

Jakt av såväl högvilt som småvilt i området bedrivs inom Särna socken genom Kronbyggarnas jaktlag och på Idresidan genom Knittvallens jaktvårdsförening.

Fisket tillhör Särna-Idre Fiskevårdsområdesförening.

I området bedrivs jakt av "normal" omfattning. Detsamma torde gälla fisket.

Natura 2000

Allmänt

Blocktjärnåsen ingår i det europeiska nätverket av skyddad natur som kallas Natura2000. Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000- områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom att peka ut Natura2000-områden åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade värdena i områdena. För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i skötselplanen om området även är naturreservat.

Tillståndsplikt och samråd

Föreskrifterna för naturreservatsbeslutet gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura2000. Tillstånd krävs för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön inom området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett Natura-område bör man samråda med Länsstyrelsen innan åtgärder påbörjas. Vid åtgärder i skogsmark hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Utpekade Natura 2000-naturtyper

Tabellen nedan redovisar ingående naturtyper enligt EU's art- och habitatdirektiv, arealer som är godkända av EU-kommissionen, framtida målarealer och bedömning om naturtyperna uppvisar ett gynnsamt tillstånd idag. Karta över naturtypernas utbredning finns på nästa sida.

Utpekade naturtyper	Areal godkänd av EU (ha)	Målareal (ha)	Bevarandestatus idag
Västlig taiga (9010)*	70,0	70,0	Gynnsam / ej gynnsamt
Klippvegetation på kalkrika bergssluttningar (8210)	2,2	2,2	Gynnsam
Dystrofa sjöar och småvatten (3160)	1,3	1,3	Gynnsam

Basiska berghällar (6110)	0,14	0,14	Gynnsam
------------------------------	------	------	---------

*Prioriterad naturtyp enligt Art- och habitatdirektivet

Utpekade Natura 2000-arter

Utpekade Natura 2000-arter saknas i området.

Bevarandesyftet med Natura 2000-området

Syftet med Natura 2000-området Blocktjärnåsen är att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

I Natura 2000-området Blocktjärnåsen är de prioriterade bevarandevärdena särskilt knutna till de mäktiga bergsbranterna. Områdets naturskogar, som delvis är brandpräglade, och andra ingående naturmiljöer samt områdets orörda karaktär är ytterligare viktiga komponenter.

Motivering

Området utgörs av naturreservatet Blocktjärnåsen som omfattar några av regionens mest värdefulla bergsbranter samt brandpräglade skogar, naturskogsområden och orörda myrar som präglas av naturlig dynamik och obetydlig sentida mänsklig påverkan.

Prioriterade åtgärder

Syftet ska uppnås genom att bergsbranter, skogsmark, myr och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas fritt. De delar av skogsmarken som är präglade av brand bör brännas i lämpliga intervall.

Hotbild mot utpekade värden inom Natura 2000-området

Se bilaga B.

Om inte annat anges så är Länsstyrelsens bedömningar av hotbilder baserade på Naturvårdsverkets generella vägledningar för arter och naturtyper inom nätverket Natura 2000 (Naturvårdsverket 2002, 2003a-2003e).

Natura 2000 - Naturtyper, hela reservatet inkluderat

Teckenförklaring

- Gräns för Natura 2000
- Gräns för naturreservatet
- 3100 - Sjö
- 3160 - Myrsjöar
- 3200 - Vattendrag
- 3260 - Mindre vattendrag
- 3261 - Mindre vattendrag flytbladstyp
- 3262 - Mindre vattendrag fontinalistyp
- 6110 - Basiska berghällar
- 6830 - Obestämd naturlig högröts-/nordliga översvämnings-/alluvial ång(6410/6430/6450)
- 6960 - Öppen icke-natura naturtyp
- 7000 - Obestämd våtmark, obestämd natura/icke-natura
- 7140 - Öppna mossar och kärr
- 7820 - Obestämd öppet rikkärr/annan myr(7232/7233/7140)
- 8210 - Kalkbranter
- 8900 - Öppna substratmarker, icke-natura naturtyp
- 9006 - Taiga, Sumpskog
- 9010 - Taiga
- 9810 - Obestämd Taiga/icke-natura-skog
- 9830 - Obestämd Näringsrik granskog/Taiga (9050/9010)
- 9842 - Obestämd lövsumpskog/skogsbevuxen myr/skogsbevuxet rikkärr (9080, 9740, 7230)
- 9900 - Icke-natura skog
- 9903 - Icke-natura skog, barrskog
- 9905 - Icke-natura skog, blandskog
- 9925 - Icke-natura skog på fuktig/blöt mark

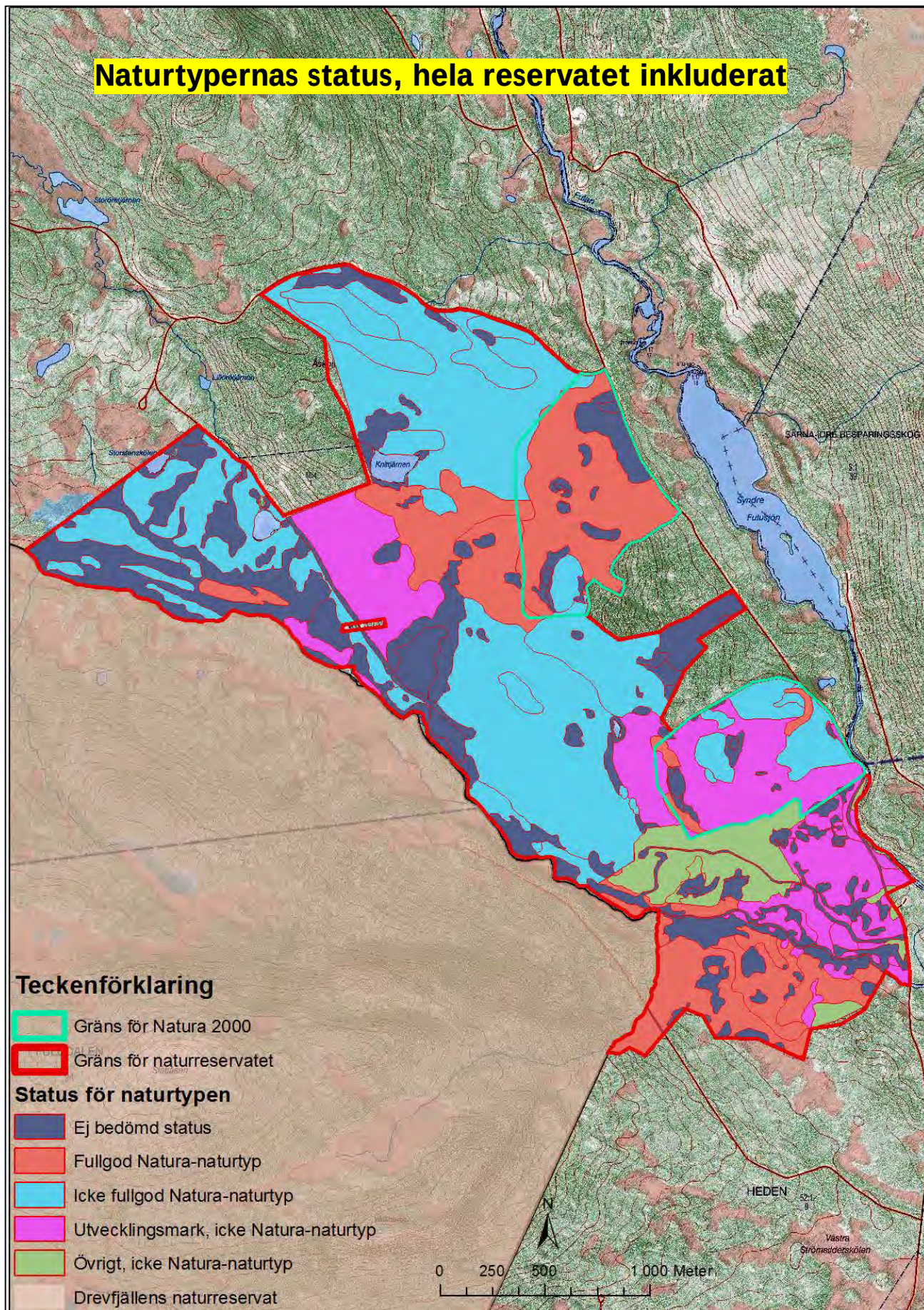
Drevfjällens naturreservat

HEDEN

Västra Strömsöderskolan

0 250 500 1 000 Meter

Naturtypernas status, hela reservatet inkluderat

Källförteckning

- Almqvist, E. & Björkman, G. 1970: Nya tillägg till Dalarnas kärlväxtflora. Svensk Botanisk Tidskrift, Bd 64, Ht 4.
- Bratt, L. & Ljung, T. 1993: Dalarnas ängar och betesmarker. Länsstyrelsen Dalarna, Miljövårdsenheten 1993:1.
- Dalarnas Botaniska Sällskap. 1993: Hotade och sällsynta växter i Dalarna – kärlväxter.
- Eriksson, S. 1997: Alla vill beta men ingen vill bränna. Skogshistoria inom Särna-Idre besparingsskog i nordvästra Dalarna. SLU Rapporter och uppsatser nr 8.
- Fiskeriverket. 2008: Elfiskedatabas. www.fiskeriverket.se
- Forsslund, K-E.:1924: Med Dalälven från källorna till havet, andra delen Väster Dalälven, första boken Fulu fjäll och Transtrand.
- Hellstrand, G. 1980: Flottningen i Dalälven.
- Henricsson, E. 2009: Idre bygdebok del III.
- Hermansson, J. 2004: Lavar vid diabas- och kalkklippor i norra Dalarna. Manus
- Hermansson, J., Bratt, L. & Oldhammer, B. 2008: Hotade och sällsynta växter i Dalarna, del II – lavar och mossor. Dalarnas Botaniska Sällskap.
- Hjelmqvist, S. 1966: Beskrivning till Berggrundskarta över Kopparbergs län. SGU, Ser Ca, nr 40.
- Länsstyrelsen i Dalarna. 2004: Surstötter i norra Dalarna 1994-2002. Rapport 2004:7. Miljövårdsenheten och SLU.
- Länsstyrelsen i Dalarna. 2006: Kräft- och fiskartsförekomster i Dalarnas län. Enkätundersökning. Opublicerad.
- Länsstyrelsen i Kopparbergs län. 1988: Naturvårdsprogram för Kopparbergs län.
- Naturvårdsverket 2004: Skyddsvärda statliga skogar. Rapport 5342.
- Sander, J. 2005: Brand i Fulufjällets nationalpark. Länsstyrelsen Dalarna, rapport 2005:1.
- Sers, B., Magnusson, K., & Degerman, E. 2006: Referensvärden från Svenskt Elfiskeregister. Information från Svenskt elfiskeregister nr 2, 2006. Fiskeriverket.
- Sveriges Geologiska Undersökning. 2013: Berggrund 1:250 000 – databas.
- Sveriges Geologiska Undersökning. 2013: Jordarter 1:100 000 – databas.

Plandel

Avvägningar mellan bevarandevärden

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer samt att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter. Områdets naturskogar, som i stor utsträckning är brandpräglade, och andra ingående naturmiljöer samt områdets orörda karaktär med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras.

Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och bevarandet av naturmiljöer tillgodose allmänhetens möjligheter till friluftsliv och naturupplevelser i ett storslaget, av människan föga påverkat vildmarksområde.

Prioritering mellan bevarandevärden

Naturreservatet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras. Detta innebär att de känsliga branterna inte får beröras av anordningar för friluftslivet.

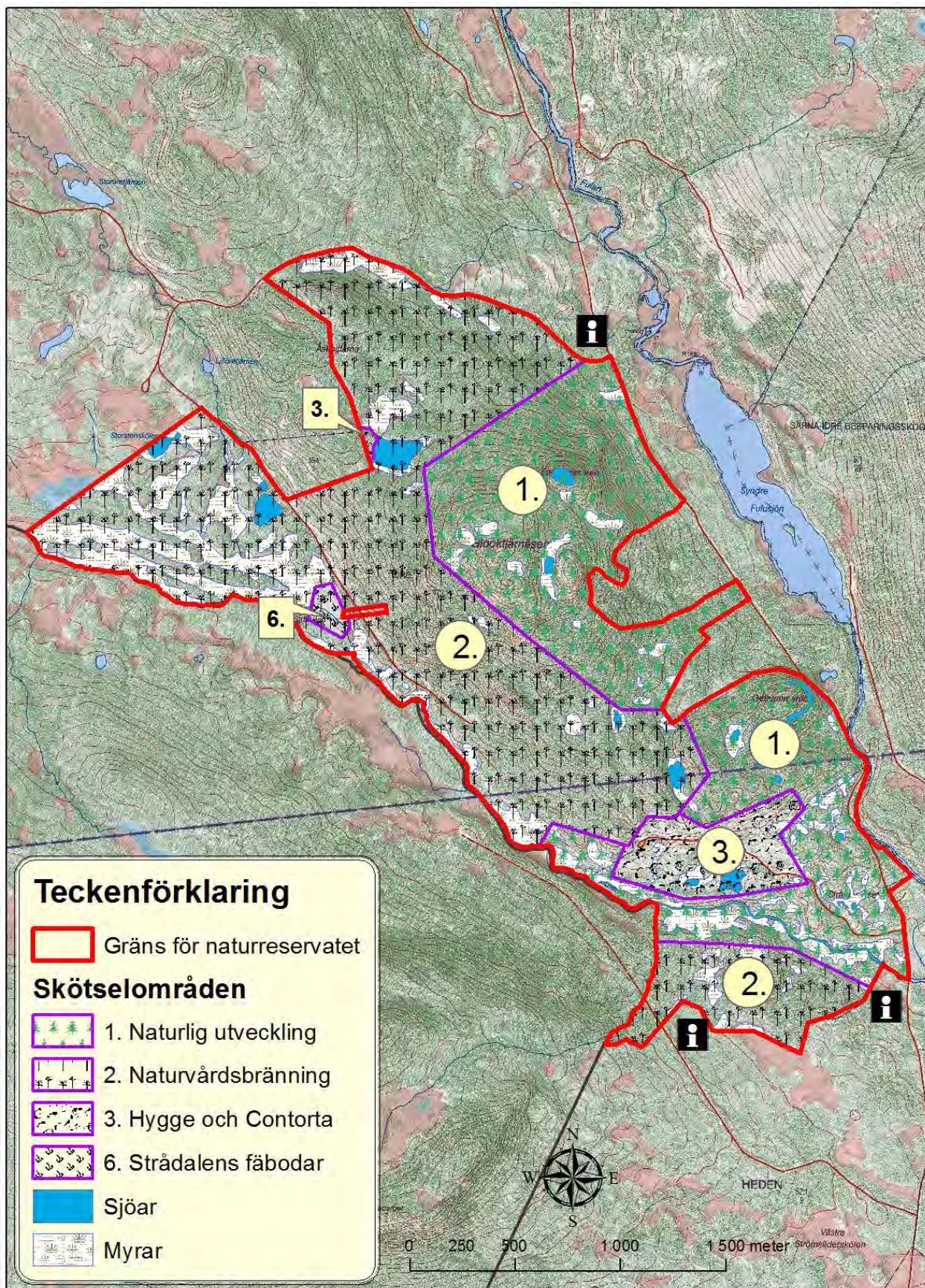
Inom Strådalens fäbodvall ska de kulturmiljömässiga värdena samt värden knutna till den kulturgynnade växtligheten prioriteras.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur. Reservatet är indelat i åtta skötselområden utgående från naturtyp och skötselbehov. Indelningen av skogen är grov och i stort sett baserad på dominerande trädslag. Arealen föreslagen för fri utveckling blir därigenom överskattad, men i ett överblickbart tidsperspektiv kommer redan den areal som nu föreslås skötas genom naturvårdsbränning vara svårhanterlig. Inför åtgärdernas utförande krävs detaljplanering med utgångspunkt i föreslagna riktlinjer.

Skötselområden:

1. Äldre skog med i huvudsak friutveckling
2. Äldre brandpräglad skog med skötselbehov
3. Hygge och contortatallplantering
4. Våtmarker
5. Sjöar och vattendrag
6. Strådalens fäbodar
7. Friluftsliv och anläggningar
8. Skogsbilvägar

Skötselområde 1: Äldre skog med fri utveckling

Beskrivning

Öst- och nordsluttningarnas skogar är grandominerade, fuktiga och hänglavsrika och uppenbart mindre brandbenägna än övrig skog i området. Blåbär eller örter dominerar fältskiktet, fuktighetskrävande mossor bottenskiktet. Trädåldern är hög, åldersspridningen stor och inslaget av riktigt gamla träd varierande. I skötselområdet ingår även de känsliga och värdefulla "hammare" som diabas-branterna bildar.

Bevarandemål

Området präglas av olikåldrig skog vilken domineras av gamla granar. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader. Omvälvande störningar i form av t.ex. stormfällning och/eller insektsangrepp, kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär, men detta är en del av skogens utveckling. Diabasbranterna lämnas orörda, vilket innebär att här får en intern dynamik råda som innebär att skred och ras, isbrännor och insektsangrepp bevarar en över tiden mer eller mindre lyckig karaktär. Arealen Västlig taiga inom skötselområde 1 och 2 ska sammanlagt vara 349 ha (varav inom Natura 2000-området 70 ha). Arealen "Klippvegetation på kalkrika bergssluttningar" ska vara 2,2 ha och "Basiska berghällar" 0,14 ha, allt beläget inom Natura 2000-delen.

Skötselåtgärder

Fri utveckling

Skötselområde 2: Brandpräglad barrskog

Beskrivning

Större delen av området hyser en talldominerad, starkt brandpräglad skog med ett varierande inslag av gran och björk. Lavar eller ris dominerar fält- och bottenskiktet. Avsaknad av brand samt viss skogsskötsel har gjort att vissa delar är tämligen enskiktade, vilket är ett onaturligt och icke önskvärt tillstånd.

Bevarandemål

Områdets struktur och sammansättning är tydligt påverkat av brand och branden har en roll i områdets utveckling. Områdets gammeltallar gynnas och får möjlighet att fortleva och bli mycket gamla. I perioder efter brand/bränning är området öppet och präglat av betydande mängder död ved och typiska arter som etablerar sig efter branden. I senare stadier är området mer slutet. Arealen brandpräglad skog ska vara 175 ha.

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

Naturvårdsbränning med en bränningsinriktning som strävar efter att åstadkomma en föryngring av tallbeståndet, och därigenom en flerskiktning och olikåldrighet. Målet ska även vara att skapa brandljud i klenare tallar samt i stort sett låta de gamla tallarna överleva branden. De mer påverkade bestånden ska brännas med förtur. Detta gäller främst sluttningen mellan Strådalen och Blocktjärnåsens topp.

Löpande skötsel

För att bevara områdets brandprägel och tallskogarnas naturliga struktur krävs återkommande skötsel. Naturvårdsbränning är den metod som står till buds om inte naturliga bränder uppkommer. Lämpliga mål för bränningen kan vara att:

- bibehålla eller skapa en naturligare beståndsstruktur.
- främja bildning av lågor och torrakor av god kvalitet
- skapa brandljud.

Brandpåverkad, mager tallskog med vitmossebildning i bottenskiktet. Nära Stråfulan.

Bränning av respektive yta bör ske med 100-150 års mellanrum om det förutsätts att Blocktjärnåsen har brunnit med ungefär de intervall som undersökningar på Fulufjället givit vid handen. I första hand ska ytor som påverkats mer av skogsbruk brännas, men även skogsvärdekärnorna bör så småningom brinna för att behålla de höga värden som är knutna till tallskog. Bränningsplanering bör ta

hänsyn till Länsstyrelsens regionala bränningsstrategi. Detaljplanering av bränningsområden får ske i särskild ordning och behandlas inte i denna skötselplan.

Vid bränning ska målsättningen vara en hög överlevnad (>75%) av gamla tallar (>200 år) då dessa utgör en brist i landskapet i stort. Gränser för bränning ska så långt som möjligt utnyttja naturliga brandhinder, dessa kan dock förstärkas tillfälligt. Transporter av material mm får inte skada myrmarkerna. Efter bränning ska föryngring ske på naturlig väg.

Eventuell bränning ska i regel ej föregås av avverkning av träd annat än i mycket begränsad omfattning av mindre träd utan större naturvärden längs brand-begränsningslinjer.

Naturvårdsbränningar ska planeras i samråd med berörd sameby och rena lavmarker ska undantas så långt det praktiskt är möjligt.

Skötselområde 3: Hygge och contortatallplantering

Beskrivning

Skötselområdet innefattar dels de smärre flikar av angränsande contortaungskog som av arronderingsskäl har kommit att ingå i reservatet, dels det i sammanhanget olycksaliga hygge som ligger relativt centralt i området, intill Stråfulan. Hygget är dock intressant eftersom det har en ställvis rik lövföryngring samt uppvisar stråk med rikare vegetation.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Contortaungskogen är avvecklad och ersatt av en naturlig skogs-succession.
- Hygget har utvecklats naturligt via ett lövrikt ungskogsstadium till naturskogsprägel.

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

De delar av contortaungskogen som har kommit att hamna inom reservatet ska vid lämpligt tillfälle avlägsnas. Ett lämpligt tillfälle kan förslagsvis vara det tillfälle då den utanför reservatsgränsen anslutande contortaskogen blir föremål för skogsbruksåtgärd.

Hygget bör kunna lämnas utan åtgärder.

Löpande skötsel

Ingen skötsel.

Skötselområde 4: Våtmarker

Beskrivning

Områdets våtmarker är av för trakten typisk beskaffenhet med mer eller mindre sluttande fattigkärr som endast i nordväst är av större omfattning. I detta område finns även blötare kärr av strängtyp med inslag av frodigare gräsväxt, och möjligen inslag av rikare vegetation. Dessa kärr har säkerligen nyttjats för slåtter under fäbodepoken.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Naturtypen har en ostörd hydrologi. Täckningsgraden av hydromorfologiska strukturer så som tuvsträngar, mjukmattor och gölar ska bibehållas.
- Slitage till följd av mänskliga aktiviteter (t.ex. terrängkörning och vandringsstigar) är försumbart.
- Ingen påtaglig minskning sker av de typiska arternas populationer.
- Arealen våtmarker är 46 ha

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

Inga.

Löpande skötsel

Ingen.

Skötselområde 5: Sjöar och vattendrag

Beskrivning

Vattendrag av betydelse inom reservatet är Stråfulan och Öretjärnsbäcken som båda rinner ned i Fulan. Vattendragen är strida och vackra exempel på traktens orörda åar och bäckar. Av sjöar märks Knittjärnen samt några småtjärnar.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Sjöarna och vattendragen uppvisar en naturlig hydrologi och hyser en för trakten naturlig flora och fauna.
- Arealen "Dystrofa sjöar (3160)" är 1,3 ha.

Skötselåtgärder

Vid utloppet ur Storöretjärnen norr om naturreservatet har Fiskevårdsområdet gjort lite återställningar genom tröskling och anpassning av dammresterna så att

fisk ska kunna vandra förbi där. Detta har också skett vid en vägtrumma strax nedströms i bäcken. Finns behov av ytterligare återställningsåtgärder i bäcken inom naturreservatet, vilket Fiskevårdsområdesföreningen menar eventuellt kan vara fallet, bör dessa vara i linje med reservatets syfte. Dock kan anmälan för verksamhet som berör vatten krävas.

För övrigt lämnas vattnen utan åtgärder.

Skötselområde 6: Strådalens fäbodar

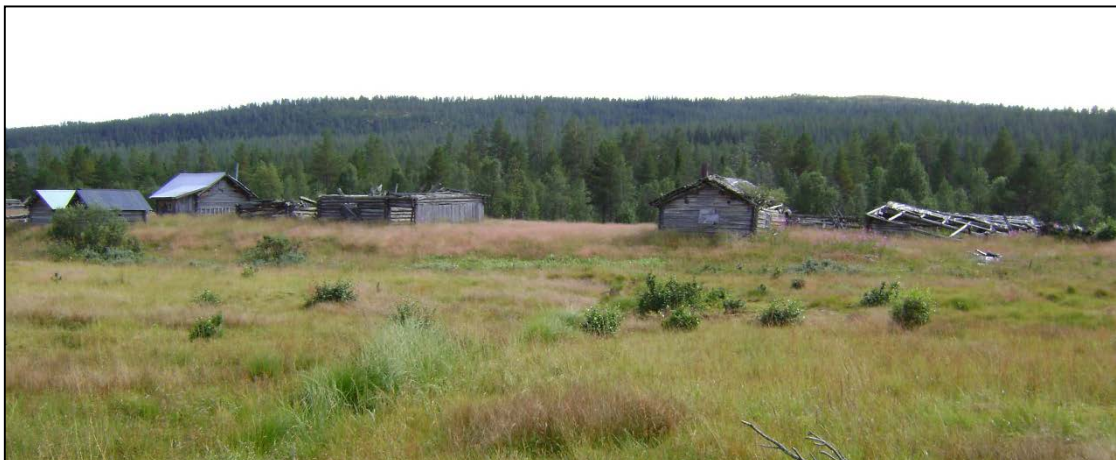

Strådalens fäbodvall med dess gamla, omålade byggnader och magra slätteräng som präglas av "rösk" eller "sia", dvs kruståtel, Deschampsia flexuosa. Foto: Anders Gottberg, Länsstyrelsen.

Beskrivning

Strådalen ligger mycket vackert, anlagd på en moränhöjd och omgiven av en större, ännu öppen täkt. Täkten utgörs dels av hårdvallen vid husen, dels av anslutande myrodling med dikessystem. Floran är typisk för Idretraktens fäbodvallar och inte ointressant. Bland annat märks en betydande blomsterprakt av styvmorsviol och liten blåklocka. Som kuriosas kan nämnas att vid en fjösrest finns växten Storfjärva *Mertensia sibirica*, vilket betraktas som landets första kvarstående förekomst av denna art.

För utförligare kulturhistorisk beskrivning av Strådalen, se bilaga A.

Sedd från norr ger fäboden tyvärr ett mer förfallet intryck med flera byggnader utom räddning. I förgrunden syns de gamla myrlindorna med igenväxande dikessystem. Foto: Lennart Bratt

Bevarandemål

Strådalen, med dess mycket höga värden för såväl kulturmiljö som naturvård, tillför reservatet en extra dimension. Om möjlighet uppstår att restaurera och bruka fäboden bör detta betraktas som mycket positivt. Som ett minimum är det gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- De byggnader som bedöms ha ett högt kulturhistoriskt värde och som är möjliga att bevara hålls i gott skick
- Fäbodvallen är öppen och utan påtaglig förbuskning.

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

I den mån det bedöms möjligt och befogat att bevara vissa byggnader ska detta ske skyndsamt innan förfallet fortskrider. Övriga byggnader lämnas åt tidens tand. Vissa byggnader är i privat ägo och underhålls av ägaren.

Löpande skötsel

- De byggnader som bedöms bevarandevärda hålls i gott skick.
- Om möjligt betas eller slås hela eller delar av vallen så att den hävdgynnade floran finns kvar eller expanderar.

Skötselområde 7: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

I dagsläget idkas i stort sett inget friluftsliv i området, förutom ett fåtal besökare som lockas av vildmarksupplevelsen i den ostörda naturen. I och med skyddet kommer området att bli mer uppmärksammat och en viss ökning av antalet besökare kan förväntas. Området är dock inte lämpat för intensivare friluftsliv, och särskilt branterna är direkt känsliga för besök. Några anläggningar för friluftslivet, förutom den stig som löper genom områdets mindre känsliga delar, ska därför inte ställas i ordning.

Bevarandemål

Den gamla stigen mellan Strådalen och vägen längs Fulan är uppmärkt och framröjd och hållen i gott skick.

Information om reservatet och vilka föreskrifter som gäller där finns på informationstavlor i anslutning till området och via länsstyrelsens hemsida.

Skötselåtgärder

Initialåtgärder

Den gamla stigen mellan Strådalen och Fulan märks upp och skyltas. Möjligen behövs rekognoscering av någon som känner området väl eftersom den i dagsläget bitvis är svår att skönja.

Skyltning av reservatet ska finnas på de platser där vägar når gränsen, se skötselkartan.

Löpande skötsel

Stigen och skyltningen ska ses över vid lämpliga intervall och vara i gott skick.

Skötselområde 8: Skogsbilvägar

Tre skogsbilvägar berör naturreservatet. Ingen av dessa behövs för att tillgängliggöra området, varför de inte bör skötas eller bekostas av naturvårdsförvaltaren. Vägarna utgör dock (sedan de en gång väl anlagts) inte något naturvårdsmässigt negativt i och med att de nyttjas mycket sparsamt. Av det skälet kan de få brukas av jaktlagen och skötas genom deras försorg så länge man ser en användning för detta. Vid vägarnas början bör det skyltas att de inte är avsedda för annan trafik, bomning behövs knappast. Detta rör alltså de två vägarna på ömse sidor om Stråfulan samt vägsträckan söder om Strådalens fäbodlar. Sveaskog är generellt väghållare för de vägar som berör området.

Rennäring, jakt och fiske

Rennäring

Reservatet utgör markområde som kan användas för renskötsel under renskötselårets vinterperiod, dvs från 1 oktober till 30 april.

Jakt

Jakten följer de villkor som standardmässigt anges i de jaktavtal som staten upprättar. Några inskränkningar i vad som får jagas finns inte.

Jaktpass av naturmaterial får uppföras och befintliga sikt- och skjutgator får underhållsröjas. Man får inte bedriva jakt med fälla med undantag för nyttjande av minkfällor. Det är vidare förbjudet att utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka/samla djur till vissa platser.

Fiske

Fiske kan framför allt bedrivas i Stråfulan samt möjligen i Storöretjärnsbäcken och i några av tjärnarna. Fisket påverkas inte av reservatsföreskrifterna. Fiskevattnen förvaltas av Särna-Idre Fiskevårdsområdesförening. Vid utloppet ur Storöretjärnen har Fiskevårdsområdet gjort smärre återställningar genom tröskling och anpassning av dammresterna så att fisk ska kunna vandra förbi där. Detta har även skett vid en vägtrumma strax nedströms i bäcken. Det kan finnas behov av ytterligare åtgärder i bäcken menar Fiskevårdsområdesföreningen, men detta berör knappast reservatsområdet.

Dokumentation och uppföljning

Dokumentation

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning

Bevarandemål

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan ska göras som underlag för utvärdering av om syftet med reservatet uppnås. Uppföljningen genomförs av Länsstyrelsen. Uppföljning kommer att ge vägledning om ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus.

Restaureringsåtgärder

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, i samverkan med funktionen för områdesskydd vid länsstyrelsen.

Övriga skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att följa upp genomförda skötselåtgärder.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Åtgärd	Prio- ritet	Mål med åtgärden	När	Var	Frekvens
Uppmärkning av reservatsgräns	1	Synliggöra reservatsgräns	Inom 1 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Uppsättning och underhåll av informationsskyltar	1	Ökad tillgänglighet	Inom 1 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Folder och webbplats	2	Ökad tillgänglighet	Inom 1-5 år		Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Naturvårdsbränning	2	Restaurera skogar med lägre naturvärde. Underhålla värdena i skogar med högt värde.	Inom 20 år	Skötselområde 2	Återkommande
Röjning och uppmärkning av vandringsled.	3	Ökad tillgänglighet	Om medel finns	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Avveckling av contortabestånd	3	Ökad naturlighet	Inom 20 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov

Bilagor:

Bilaga A: Kulturhistorisk utredning.

Bilaga B: Hotbild för Natura 2000-habitaten

BILAGA A**Markanvändning mm i Strådalens fäbodar i Idre socken**

Utförd av Anders Gottberg, kulturmiljöenheten, Länsstyrelsen Dalarna

Beskrivningen är gjord utifrån en analys av äldre kartor och anteckningar från Lantmäteriets kartarkiv, material från Älvdalens hembygdsförening och Länsstyrelsens kulturmiljöenhet samt kompletterad med iakttagelser från ett besök som ägde rum 20090918. Även några andra källhänvisningar förekommer.

Besöket gjordes en vänlig, vindstilla höstdag med växlande molnighet och 14 grader i luften.

Orientering

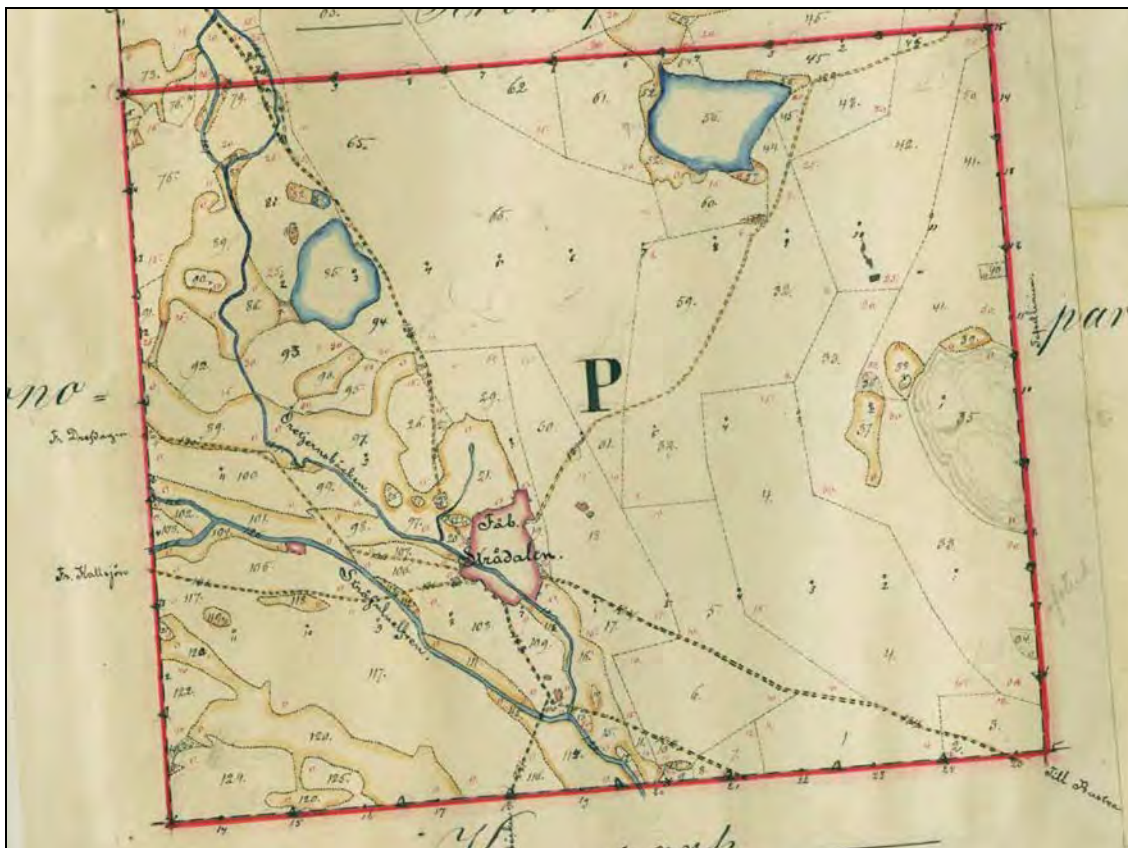
Strådalens fäbodar är belägen i södra delen av Idre socken utgörs av en c:a 600 meter bred dalgång i nordvästlig – sydöstlig riktning som avgränsas av en kraftig brant åt nordöst och en flack och mer diffus sluttning i motstående riktning. Genom fäboden flyter Öretjärnsbäcken. Den del av dalgången som omger fäboden och som man idag uppfattar som öppet område överensstämmer ganska väl med det område klassad som inägomark som finns inlagd på en äldre avvitringskarta för Idre Kronopark från år 1894 (20-SÄA-41/19) och även storskifteskartan från 1889 (20-SÄA-28/10).

Ortofoto över det område som utgjort huvudsakligt bruksområde för Strådalens fåbodar. En jämförelse med historiskt kartmaterial visar att byggnaderna och de centrala delarna av tågtmarken har stor överensstämmelse. Ljusa och gråa partier har stor överensstämmelse med äldre slogmark. En skogsbilväg har tillkommit i nordvästlig/sydöstlig sträckning. Endast en enskild fastighet finns fortfarande insprängd i området. I övrigt är marken införlivad med det statliga innehavet genom Sveaskog.

Markanvändning

Det område som avvitringskartan utvisar utgör ett sk fåbodontag, även allmänt benämnd fåbodruta. Markområdet har varit intressant ur slåttersynpunkt. Inom fåbodrutan finns omfattande slogmarker. Man använde olika begrepp på de som var belägna i skogsmarken och de som fanns intill vattendragen, myrslogar respektive ängesslogar. Större delen av de senare bör ha fungerat som översilningsängar. I övrigt var markanvändningen densamma mellan de marker som markeras med röda respektive gula linjer på kartan. Skillnaden bestod i produktionsförmågan och marker som markerades med den gula färgen hade gradtal 50 och understigande (SOU 1959:31, Utredning om myrslogar i Dalarna). I nordöst vid Knittjärnen och vid ytterligare en mindre tjärn finns ytterligare slogmark runt sjön. I öster vid Blocktjärnåsen finns också

slogar anlagda i sluttningen och troligen också sank mark. Fäbodrutans funktion har i övrigt varit att reglera rättigheter till vedfång, husbehovstimmer. Utanför fäbodrutan fanns sedan gammalt även betesrättighet för fäbodbrukarna.

Avvittringskartan från 1894. Avvittringen kallas den skiftesreform som fördelade skogsmarken mellan staten, bolagen och de självägande bönderna. Vid avvittringen undantogs områden där det fanns ett jordbruksintresse. Inägomark, dvs. mark som i praktiken ansågs ha ett högre jordbruksvärde, är markerade med röd avgränsning, medan ångar är markerade med gul avgränsning.

Ytterligare ett par inägoskiften utanför den egentliga vallen har funnits i söder, ett par i öster och en enstaka åt väster (20-SÄA-28-11). Den sistnämnda ligger efter vattendraget Stråfulans övre lopp till vilken Öretjärnsbäcken ansluter söder om fäboden. Fastighetskartan från 1977 visar på en fastighet på nämnda plats. Bara några år tidigare visar en tidigare fastighetskarta på fyra fastigheter. Denna ägobild har uppenbara likheter med avbildningen på storskifteskartan från 1889. Kartan visar även att delar av ån har rätats. Syftet kan ha varit flottningsändamål.

Inägoskiften utmed Stråfulan enligt storskifteskartan från 1889. Kartan i övre vänstra hörnet anges "Stråfuluelven eller ån". Nedåt i bilden anges "Långsjöbäcken". Observera att marken på ömse sidor om ån har olika ägare. Observera att skalan inte är jämförbar med nästa bild.

Kommunikationsleder

På avvittringskartan finns ett antal stigar markerade. I öster mot Bustan, vilket kan vara antingen Idrebustan eller Hedarbustan (7 km fågelvägen). Bustan är nog det gemensamma namnet för området som brukats av både bönder från Idre och från Hedens by i Särna socken. I norr leder en stig mot Grötholen och är säkerligen den huvudsakliga buföringsstigen eftersom fäboden har brukats av bönder från denna by. Fastighetsbeteckningen med förleden Idre kan troligen härledas till att Grötholen är en sekundär bosättning eller hemfäbod till kyrkbyn i Idre. Grötholen finns upptagen som fäbod i storskifteshandlingarna för socknen.

I nordväst leder en stig mot vad som möjligen kan uttydas Borgsätern och under detta finns antecknat med blyerts Åsknektvallen. Åsknittarna är en höjd en dryg kilometer nordväst om Strådalen. I dess närhet kan ha funnits en vall. Troligare är dock att anteckningen syftar på Knittvallen ytterligare ett par kilometer bort. Åt väster leder en stig mot Drevdagen (10 km). Åt sydväst en stig till Kallsjön (7 km) där det också har funnits en fäbod och åt söder en stig mot Storbäcken (5 km). Stigarna passerar de fåtaliga inägorna och de desto mer rikligt förekommande ängarna som har brukats.

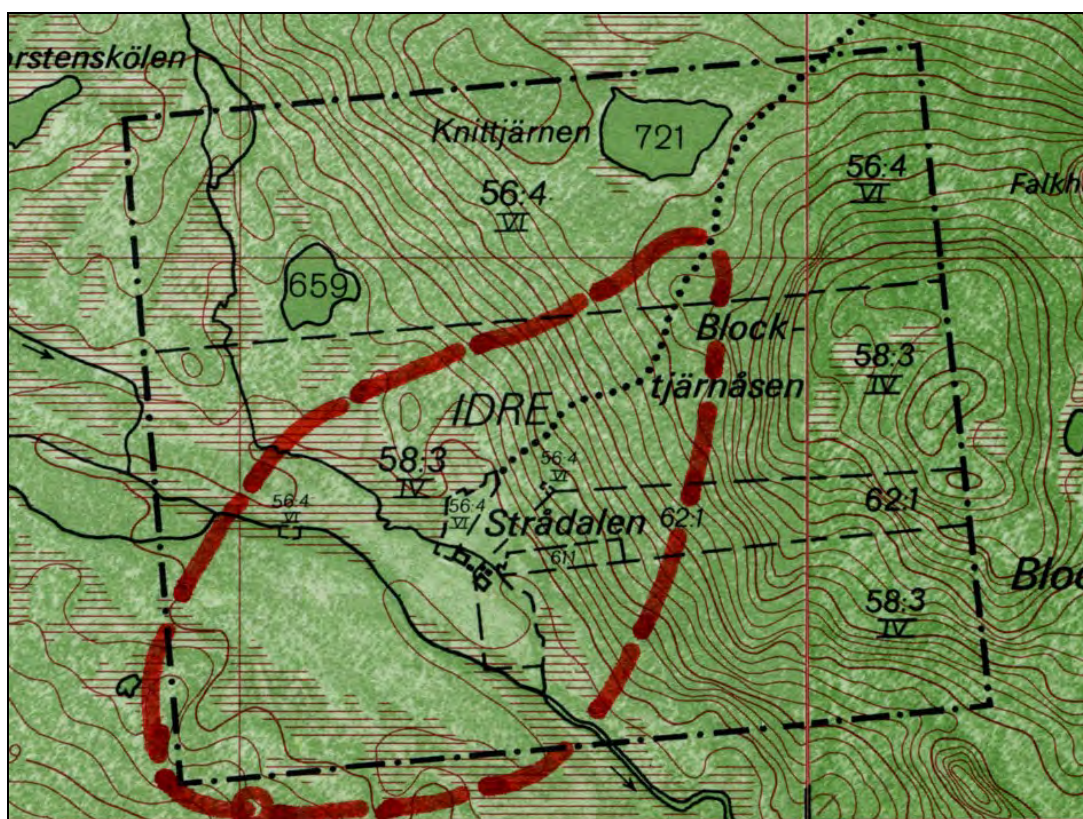
Vid besöket identifierades endast två av stigarna. Den som leder till Grötholen brukas som led till den befintliga närbelägna skogsbilvägen. Vid den stig som leder till Knittvallen återfanns tre gårdsgårdsstolpar. Två av dessa är troligen grindstolparna. Möjligtvis kan fler stigar återfinnas vid en grundligare genomgång.

Kulturintresse

Från 1973 finns en opublicerad fäbodinventering som gjordes i Idre och Särna socknar av Älvdalens kommun i samband med den fysiska riksplaneringen. I inventeringen fanns även en strävan att kartlägga de turistiska förutsättningarna. Materialet förvaras på hembygdsgården Rot Skans i Älvdalen.

Där finns också ett mycket stort bilddokumentationsmaterial över fäbodarna i Älvdalens kommun som gjordes ett par år början av 1970-talet. Jag har inte undersökt förekomsten av bildmaterial för Strådalen men det är troligt att det finns även för denna fäbod. Dalarnas museum gjorde en inventering av kulturmiljöer i Älvdalens kommun 1979. På Dalarnas Museum finns bilder tillhörande inventeringen.

I samband med arbetet med riksintressen för kulturmiljö var Strådalen påtänkt som ett lämpligt objekt. En förutsättning var dock att de värdefulla byggnaderna skulle räddas. Pengar avsattes emellertid inte. Man kan notera att diskussionen om riksintresset endast omfattade byggnadsbeståndet. Någon värdering av markens kulturhistoriska betydelse gjordes aldrig.

Det sk fäbodundantaget framgår fortfarande av den ekonomiska kartan från 1977. Den röda avgränsningen på ek. kartan är det område som avgränsades av Dalarnas museum som kulturhistoriskt intressant 1979. Avgränsningen är inte helt relevant.

För övrigt har en fäbodinventering bedrivits av Älvdalens Miljökontor 2006-2009 i Särna och Idre socknar. Resultatet redovisas i Idre bygdebok del 3 av Esbjörn Henricson och Ingemar Persson.

Fäbodens centrala delar

De centrala delarna av fäbodvallen utgörs i de norra och östra delarna av sank mark/mosse och är genomfluten av en bäck med flera armar och regleringsdiken. Över bäcken och dess förgreningar finns rester av korta spångar, idag så åtgångna av tiden att de inte kan beträdas. Inägomarken utgörs i öster av sank mark (av ca 100 meters bredd) som genomkorsas av anlagda avvattningdiken, idag till stor del igenväxta i sådan omfattning att man måste vara särskilt uppmärksam på deras existens för att lägga märke till dem. På denna del av den fd tåkten har ris och buskar börjat etableras. Här står även en gammal tall. Öretjärnbäckens huvudfåra gränsar mot en par meter högre åsliknande bildning i dalens huvudriktning. Åsen är troligen av lösa jordarter.

De centrala delarna av Strådalen ur storskifteskartan från 1889 (20-SÅA-28-10). Kartan är ungefärligt orienterad i norr och söder men inte rektifierad. Områdets skala ska jämföras med den inäga som finns på avvittringskartan s. 31.

På "åsen" är den egentliga fäbodvallen belägen, cirka 200 meter lång och 35 meter bred. Vallens stenröjd vilket tre ordentliga odlingsrösen/stentippar vittnar om. På den intilliggande marken åt väster finns ett stort antal mindre röjningsrösen.

I 1973 års inventering (19731104) anges att vallen började brukas 1850 och nedlades 1940. I inventeringen nämns vidare om byggnadsbeståndet att det finns "2 stugor i god kondition. Taken (pärt) övervägande dåliga och vallen på väg att förfalla. Fin lättgången stig leder dit från bilväg" Kompletterande uppgifter från samma inventering anger att stigen är 2 km, att fäboden ligger 650 m.ö.h, att åkermarken är tuvig och att det finns 12 byggnader varav två stugor. I Dalarnas museum inventering av 1979 anges att det finns 13 byggnader varav två stugor. Möjligen har man räknat in dasset. Museets inventering gör en likartad bedömning om fäbodens skick som den kommunala sex år tidigare. På Dalarnas Museum finns bilder tillhörande inventeringen.

Den troligen äldsta och allvarligt förfallna stugan.

Nuläget är att på vallen finns idag i stort sett alla de ursprungliga byggnaderna för fäbodbruket kvar. Förfallet har dock avancerat betydligt när det gäller byggnadsbeståndet. Kvar finns två stugor och ett antal mer eller mindre raserade ladugårdar och bodar. Endast en av stugorna och två av bodarna är idag i brukbart skick. På storskifteskartan anges två stugor och sammanlagt tio bodar. Byggnaderna är idag desamma med ett undantag. På motsvarande skiftet BQ saknas stuga enligt storskifteshandlingen, men det är där som den stuga som idag är funktionsduglig är belägen. Det stämmer ganska väl med iakttagelsen på plats att denna stuga är av senare datum än resten av byggnaderna i fäboden. Stugans timmerstomme är i bilat timmer till skillnad från de andra byggnaderna i fäboden

som är uppförda i rundtimmer. Stugan på skiftet BG i kartans nedre del är raserad.

Den stuga som står på skiftet BA är i mycket dåligt skick med förfallen farstukvist och delvis inrasat tak. Den sistnämnda är den stuga som står i vallens övre del mot nordost.

Stugan har ett ålderdomligt byggnadssätt och är troligen den stuga som uppfördes när vallen anlades. Stugan är uppförd i rundtimmer och har en idag mycket förfallen förstukvist. Taket är intressant. Innertaket består av vertikalt lagda klinttimmer som är vitmenat. Ovanpå detta ligger näver som i sin tur täcks av torv. Ovanpå torven har lagts ett spåntak. I stugan finns en härd. Möblering, verktyg, tapeter mm finns kvar. Takets ena del har sedan länge ett stort hål varför denna del av stugan och den anslutande timmerväggen är i mycket dåligt skick. Dörren står öppen.

Önskvärda kompletteringar

För att direkt kunna jämföra äldre markanvändning med nuvarande förhållanden bör ovanstående utredning kompletteras med georeferering av de historiska kartor som nämns i texten. Brist på teknisk kunskap och tid har stått i vägen för detta. Vidare skulle man kunna gå vidare med en mer systematisk genomgång av arkivmaterial såsom ytterligare historiska kartor i Lantmäteriets kartarkiv, bildmaterial som vi vet förekommer och längre tid för fältbesök. Det skulle även vara intressant att finna uppgifter om regleringen av jakten.

Utdrag ur Idre bygdebok del 3:

Gammal bosättning fäbodvall

Redovisat av: Idre bygdebok del 3 av Esbjörn Henricson och Ingemar Persson

Område: Id 41

Plats: Ca 15 km sydväst om Idre

Blocktjärnsåsen i bakgrunden

Tidpunkt: 2009

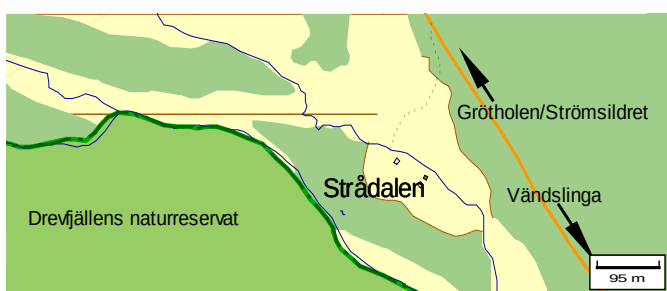
Namn: Strådalen fäbod

Foto: Ingemar Persson

Byggnader i dåligt skick

Området: Strådalen nämns år 1857, då Halvar Knutsson i Grötholen med hustru överlät hemgården jämte fäbodarna Bustvallen och Stråfuluvallen - som Stråvallen skrevs då - till sönerna Anders och Knut Halvarsson i minutiöst lika

delar. Grötholenbröderna hade fortfarande vid storskiftet vid slutet av 1880-talet var sin säter i Strådalen. Knut Halvarssons son Anders Knutsson kom med tiden att bo där året runt. Det boendet fick emellertid sitt slut 1922 med en dramatisk skilsmässa, då Anders Knutsson övergav hustru och barn och gick till Drevdagen, tog tändstickorna med sig, sägs det. Även hans son Per Andersson bodde där en tid året runt, innan hans kusin Karin, gift med Martin Lindholm övertog vallen. De hade säter där ett antal år till in på 1940-talet som de sista. Efter Anders Halvarsson i den andra släktgrenen efter Halvar Knutsson har den grenens säter ägts av Halvar Knutsson Bergström och Harald Bergström i tur och ordning efter varandra.

Resultat:

2009 är område

- Öde som fäbodvall.
- Stor vall med hus i dåligt skick.
- Närhet till Drevfjällens naturreservat.

BILAGA B

Hotbild - vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Om inte annat anges så är Länsstyrelsens bedömningar av hotbilder baserade på Naturvårdsverkets generella vägledningar för arter och naturtyper inom nätverket Natura 2000 (Naturvårdsverket 2002, 2003a-2003e).

3160 Naturligt dystrofa sjöar och småvatten

Dikning av omgivande våtmark och gungfly.

Skogsbruk i närområdet; avverkning av strandskog förändrar hydrologi, lokalklimat och struktur i strandzonen.

Reglering påverkar vattennivåer och fluktuationer. Överdämning och/eller låga vattenstånd kan leda till erosion, försumpning och/eller igenväxning i strandzonen. Regleringskonstruktioner utgör dessutom ofta vandringshinder.

Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering.

Exploatering av strandområdet är negativt för möjligheten att upprätthålla naturliga strandmiljöer och riskerar att öka framtida efterfrågan om över-
svämningsskydd.

Utsläpp av föroreningar från punktkälla, t ex avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet riskerar att försämra vattenkvaliteten..

Kalkning av omgivande våtmarker förändrar de fysiska och kemiska förutsättningarna för strandmiljöernas naturligt förekommande arter. Kalkning av naturligt sura (icke antropogent försurade) tillflöden och sjöar påverkar förutsättningarna för de arter som är anpassade till naturligt sura förhållanden.

Infrastrukturanläggningar kan orsaka grumling och utsläpp av miljöfarliga ämnen i diken och vattendrag uppströms. Broar och vägtrummor över in- och utflöden kan orsaka vandringshinder.

6110 Basiska berghällar

Sannolikt en feltolkning av habitatet. De utpekade ytorna bör föras till följande habitat. Hotbilden är densamma.

8210 Klippvegetation på kalkrika bergssluttningar

Bergtäkt utgör ett hot för både strukturer, funktioner och artsammansättningen för naturtypen.

För intensivt **friluftsliv** med slitage och störning som följd, särskilt bergsklättring vill kunna ha samma negativa påverkan som bergtäkt (se ovan).

Klimatförändringar som leder till förändrad konkurrenssituation där vissa arter gynnas på bekostnad av andra, bland annat genom en utbredning av buskvegetation.

9010 Västlig taiga

Exploatering.

Avverkning, röjning, gallring utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttages. Även åtgärder i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i beståndet av intresse. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.

Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning, dikning, plantering och användandet av främmande trädslag.

Markskador. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras. Detta gäller större markskador.

Fragmentering. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers populationer, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet. På landskapsnivå utgör fragmentering ett betydande hot genom att partier med äldre skog förekommer allt mer isolerat, och genom att sammanhängande områden med kontinuitetsskogar splittras upp genom avverkningar.

Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Så har till exempel vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.

Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska krafter är översvämning, vind och angrepp av insekter och svamp.

Systempåverkande arter, till exempel klövvilt som i betydande delar av Norrland har påverkat förekomst av asp, rönn, sälg negativt. Andra hot är invasiva främmande arter som har potential att skada den naturliga floran och faunan.